

SOCIETAT
CATALANA
DE BIOLOGIA

FILIAL DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

90 ANYS

NORANTA ANYS
DE LA SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA

SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA
FILIAL DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

NORANTA ANYS
DE LA SOCIETAT CATALANA
DE BIOLOGIA

BARCELONA
2002

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

<p>Noranta anys de la Societat Catalana de Biologia ISBN 84-7283-635-5 I. Societat Catalana de Biologia 1. Societat Catalana de Biologia — Història 061.6:57(467.1)</p>

Il·lustració de la coberta: Pintura original de Francesc Guitart

© dels autors dels textos
Editat per la Societat Catalana de Biologia,
filial de l'Institut d'Estudis Catalans
Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: desembre de 2002
Tiratge: 2.000 exemplars

Text revisat lingüísticament i compost per Ricard Roca

Imprès a Limpergraf, SL
Polígon industrial Can Salvatella. Carrer de Mogoda, 29-31. 08210 Barberà del Vallès

ISBN: 84-7283-635-5
Dipòsit Legal: B. 43803-2002

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment i suport, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec comercial, la inclusió total o parcial en bases de dades i la consulta a través de xarxa telemàtica o d'Internet. Les infraccions d'aquests drets estan sotmeses a les sancions establertes per les lleis.

TAULA

PRESENTACIÓ Pere Puigdomènech	11
NORANTA ANYS DE LA SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA Manuel Castellet	13
LA SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA I LA SEVA PROJECCIÓ CIENTÍFICA Lluís Cornudella	15
ELS SETANTA-CINC ANYS DE LA SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA Oriol Casassas	19
ELS NORANTA ANYS DE LA SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA Oriol Casassas	27
LA SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA I ELS CONGRESSOS DE METGES I BIÒLEGS DE LLENGUA CATALANA Mercè Piqueras	29
ELS CONSELLS DIRECTIUS	33
LA CIÈNCIA EN UN MÓN DESIGUAL Federico Mayor Zaragoza	47

*A tots els socis,
per donar vida a la Societat*

Treballem cada dia, treballem modestament, treballem austerament. Informem-nos, informem-nos sobretot. I que per damunt hi plani gloriós el pensament. Neixin les idees de les nostres recerques i, a la vegada, siguin altres noves recerques promogudes per les nostres idees, en el papalloneig frisós del fet al pensament i del pensament al fet, que ve de xic en xic, asprament, dolorosament, però, ensems, triomfalment, portant guspines de llum al misteri obscurs i immens de la realitat!

August Pi i Sunyer
Primer president de la SCB (1913-1918)

PRESENTACIÓ

Celebrar els noranta anys d'una societat com la Societat Catalana de Biologia pot semblar una mica excessiu. La xifra rodona per excel·lència és, de fet, els cent anys. Hauríem pogut esperar una mica. Però el fet és que la biologia va molt de pressa, que una xifra és tan rodona com una altra —noranta no està pas malament—, i que qualsevol moment és bo per a aturar-se un moment, mirar endarrere i fer una reflexió sobre on es vol anar. Això és el que pretén aquesta celebració d'enguany.

La biologia està en un moment especialment important. El seu desenvolupament ens ha portat a nivells de coneixement que aconsegueixen els grans programes que es van delimitar al final del segle XIX i començaments del segle XX. Les aplicacions de la nova biologia van des de l'anàlisi dels grans ecosistemes fins a l'estructura molecular de les proteïnes, i s'apliquen des de l'arqueologia fins a l'astrobiologia. I, sens dubte, les aportacions de la biologia en medicina, en agricultura i en l'anàlisi del medi ambient són cabdals. De fet, la Societat Catalana de Biologia ja va néixer de la reflexió que, sobretot, grans metges de començaments del segle XX, van fer de la necessitat de considerar les dades de la biologia per a la pràctica de la medicina.

En els anys passats la Societat ha estat l'aixopluc, en certs moments fins i tot heroic, d'una concepció científica del món que s'arrela en la realitat del nostre país. En aquest moment és una societat viva, que acull desenes d'activitats científiques cada mes i que tracta de seguir el desenvolupament, de vegades vertiginós, de la biologia. En el futur, la voluntat de la Societat és de continuar al servei de la biologia, que ha de ser, al mateix temps, el més oberta al món possible, perquè només té sentit una ciència amb validesa universal, i el més propera possible a les preocupacions de la nostra societat. No ens ha d'estranyar que la gent es faci preguntes sobre on ens porta la biologia, perquè els seus efectes són profunds. La Societat Catalana de Biologia ha de contribuir a escoltar aquestes preocupacions i a comunicar les idees i aplicacions que van naixent perquè el nostre país, quan sigui possible, n'intervingui en la gènesi i les incorpori de la manera que ens sembli conforme a la nostra forma de veure el món. En aquest difícil repte la Societat Catalana de Biologia intentarà estar present en els anys que vénen, com ho ha estat durant la seva història.

Pere Puigdomènech

President de la Societat Catalana de Biologia

NORANTA ANYS DE LA SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA

La Societat Catalana de Biologia, durant aquests noranta anys d'existència, ha esdevingut un referent per a totes les societats de l'Institut d'Estudis Catalans i un model —no necessàriament únic— a seguir. I això ha estat conseqüència de diversos fets, la tipologia dels quals ve definida per la ciència en si mateixa, per l'acció humana i pel suport institucional.

No em pertoca a mi justificar que la biologia —en el sentit més ampli del terme, que inclou les ciències mèdiques— ha estat una de les ciències realment esponeroses i de més impacte sobre la humanitat durant el segle xx. I la Societat Catalana de Biologia —creada just un any després que Enric Prat de la Riba decidís que l'Institut i, doncs, Catalunya, s'havia d'incorporar als corrents científics europeus— hi ha tingut un paper important, des d'aquella primera nota presentada en la sessió inicial de la Societat per August Pi i Sunyer i Jesús Maria Bellido —que presidiren la Societat—, «L'electrocardiograma en el ritme nodal per les sals d'estronci».

Però una societat la fan els homes i les dones que hi treballen, que es beneficien de la seva existència i al mateix temps hi aporten llur treball; és a dir, els membres de la societat, però molt especialment aquelles persones que n'han exercit la direcció. N'esmentaré només dos com a mostra representativa de l'empenta de la Societat Catalana de Biologia en temps difícils: Leandre Cervera, que l'any 1954 dirigí una sessió científica memorable en la qual Josep Trueta, vingut d'Oxford, dissertà sobre el «Criteri modern sobre l'epidemiologia i la patogènia de la poliomièlitis», i Josep Alsina, que restablí els Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana l'any 1976. Sense homes com ells, i com Pere Domingo, Ramon Parés, Carles Bas, Oriol Casassas, Josep Carreras, Ricard Guerrero, Ramon Bartrons i, actualment, Pere Puigdomènech, la Societat no seria avui aquest punt de referència per als biòlegs i metges dels Països Catalans.

Finalment, el suport institucional. Quan l'Institut d'Estudis Catalans pogué reprendre la seva activitat en plenitud, les seves societats científiques esdevingueren una eina fonamental per al redreçament científic del país. I des dels òrgans de govern no solament s'estimularen i impulsaren llurs activitats i llurs publicacions científiques, sinó que també s'atorgà als presidents de les societats filials la consideració de membres del Ple, durant el període de llur mandat, i així s'integraren plenament les societats en l'estructura de l'Institut.

Noranta anys, que són molts per a la vida d'una persona, també ho són per a una societat científica. A diferència dels humans, però, les societats poden arribar

a aquesta efemèride en plenitud de facultats si el treball és constant i rigorós. I aquest ha estat el cas de la Societat Catalana de Biologia de l'Institut d'Estudis Catalans, que en tot moment ha sabut aplicar aquelles tres premisses marcades per Prat de la Riba, «exigència científica, catalanitat i obertura a l'exterior». Felicitem la Societat i felicitem-nos per aquests noranta anys plens de vida!

Manuel Castellet

Expresident de l'Institut d'Estudis Catalans

LA SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA I LA SEVA PROJECCIÓ CIENTÍFICA

Lluís Cornudella

Noranta són molts anys d'existència! Enguany, la Societat Catalana de Biologia —la nostra Societat— assoleix aquesta fita. El temps transcorregut i les nombroses circumstàncies «adverses» viscudes per la Societat no l'han feta defallir, ans han actuat com d'esperó per refermar les seves activitats i augmentar-les sostingudament i sense interrupció. No endebades, anys després, un científic d'origen espanyol guardonat amb el Premi Nobel no es cansaria de comentar públicament que la SCB podia servir de model a qualsevol societat científica per l'abundància i continuïtat de les seves activitats. Dos trets essencials defineixen la Societat: d'una banda, les seves publicacions; de l'altra, les seves activitats científiques sempre sostingudes i de ritme creixent.

Comencem recordant que la Societat és la degana de les filials de l'Institut d'Estudis Catalans. Es constituí l'any 1912 —just fa els noranta anys— com a *Societat de Biologia de Barcelona* sota la presidència d'August Pi i Sunyer. L'activitat inaugural fou la sessió científica feta el 14 de desembre d'aquell any al Laboratori Microbiològic de Barcelona, dirigit llavors per Ramon Turró. D'antuvi, la voluntat dels fundadors fou recollir en publicacions periòdiques, de cadència anual, els continguts de les comunicacions presentades a les sessions científiques. Així s'inicià la sèrie dels *Treballs* de la Societat.

És ja història que les vicissituds viscudes per la Societat i, de retruc, el conjunt de les seves activitats, n'interromperen el normal funcionament en diverses ocasions i durant intervals de temps malauradament llargs. Així succeí entre 1924 i 1931 a causa de la dictadura de Primo de Rivera. L'adveniment de la República capgirà la situació i va permetre la represa amb normalitat de les activitats. Novament, l'any 1938 —en el vint-i-sisè aniversari— s'interrompé la vida acadèmica a causa de la Guerra Civil. Aquest cop durant setze anys! La vida de la Societat revifà de manera esporàdica i sostreta el 1954 en ocasió de la vinguda a Barcelona del Dr. Josep Trueta, llavors professor a la Universitat d'Oxford, el qual impartí una conferència sobre la poliomielitis en el domicili particular de Josep Puig i Cadafalch, aleshores president clandestí de l'IEC.

No fou, però, fins el 1962 —prop de la data del cinquantenari— que les activitats van reiniciar-se minsament. Aquest cop de la mà de Josep Alsina i Bofill i Pere Babet i Boixeda, sota l'aixopluc dels Dispensaris Blancs del passeig de Sant Joan

de Barcelona i amb l'entesa de Conrad Xalabarder, el seu director. Després vindria l'acolliment del Palau Dalmaes del carrer Montcada, seu d'Òmnium Cultural i, finalment, el 1977, la Casa de Convalescència de l'Hospital de la Santa Creu, seu de l'IEC un cop restablert el reconeixement oficial de l'Institut, amb el Reial decret 3118/1976, com a entitat científica capdavantera dels Països Catalans.

Aquesta trajectòria forçadament discontinua de la Societat marcà el normal desenvolupament de les seves activitats de tal manera que podem diferenciar-les en etapes. L'inici, des de la constitució fins a la dictadura. La segona i més breu, l'època republicana. La tercera —esperem que l'última—, la de la represa de totes les activitats. Aquesta etapa sobresurt pel ritme sostingut, creixent i gradualment diversificat d'aquestes activitats.

Com ja hem esmentat, l'organigrama científic de base de la Societat es recolza —ho fa encara avui— en les sessions científiques i en les publicacions. La sèrie *Treballs* començà de principi en la primera època per mitjà de volums anuals que recollien els temes de les sessions científiques de l'any precedent. Aquesta tendència s'intentà mantenir també en la segona etapa. Ja en la represa, a partir de 1963, a causa del lent procés de publicació ocasionat pel servei de correcció de l'IEC, s'inicià una segona sèrie de publicacions independent de l'Institut, els *Colloquis de la SCB*. Aquesta col·lecció recollia les ponències de les reunions plenàries anuals i, per tant, tenia un caràcter accentuadament monogràfic. En un altre intent per alleugerir el procés d'edició dels *Treballs*, tot eludint els correctors de l'IEC, s'encetà el 1975 la sèrie del *Bulletí de la SCB*, que aplegava les comunicacions a les sessions científiques. Finalment, l'any 1983, es decidí remodelar el format dels *Treballs*, dotar-los d'una nova imatge i, per tant, considerar-ho com l'inici de la tercera època de la sèrie. D'ençà d'aquell any i, sortosament, fins al dia d'avui, els volums corresponents s'han publicat amb tota regularitat. Cal assenyalar que el 1994 es considerà adient rectificar la tendència multidisciplinària dels continguts, atesa la creixent diversificació professional, introduïda pel fort increment del nombre de socis de la Societat. El canvi ha suposat el retorn a l'estil monogràfic dels *Colloquis*.

Al marge de les sèries esmentades, la Societat ha impulsat al llarg del temps, molt particularment a partir del cinquantenari, altres publicacions de caràcter monogràfic sobre temes d'actualitat en el seu moment, sempre d'interès mèdic o biològic, sense oblidar les dedicades a sessions necrològiques rellevants. N'obviarem, per coneguda, la descripció, i ens limitarem a dues que s'han distingit per la seva continuïtat vigent encara avui. En primer lloc esmentarem les successives edicions del *Directorí* de socis que, d'ençà el 1969, han assolit el nombre d'onze, sense comptar la darrera edició —la dotzena— que enguany ha aparegut en suport electrònic. Finalment, cal referir-se al full lexicogràfic *Què cal saber?*, que la Societat publica des del 1984 amb la col·laboració del TERMCAT. L'objectiu dels fulls és clar: «Donar a conèixer uns termes, regles o models que, si bé són molt ben establerts en la llengua catalana, sovint veiem o sentim ignorats en els àmbits professionals de la nostra vida quotidiana.» Seria injust ometre en aquesta breu ressenya de les publicacions de la Societat el seu modest antecessor, els *Fulls lexicogràfics*, que la Societat, de la

mà de Josep Alsina i Bofill, impulsà el 1967 per difondre entre els seus membres la grafia dels mots científics no considerats pel diccionari mèdic de Corachan.

En començar aquesta ressenya sobre el funcionament de la Societat hem esmentat com a tret distintiu l'abundància de les seves activitats científiques. S'escau en aquest punt fer-ne un comentari. Si bé a l'inici les activitats de la Societat estaven majoritàriament decantades envers l'àmbit mèdic, la gradual emergència en el decurs del temps de promocions cada cop més nombroses de llicenciats en biologia, farmacèutics, veterinaris i d'altres professionals dedicats al conreu de diferents aspectes de les ciències de la vida van expandir progressivament el nombre de socis i en van incrementar de retruc el caràcter pluridisciplinari. Per a evitar la dispersió, totes les activitats ordinàries de la Societat han estat sempre canalitzades a través de seccions especialitzades amb la comesa d'organitzar les activitats pròpies de cadascuna d'elles al llarg de cada curs. El ventall inclou reunions, seminaris, conferències i jornades anuals, tot sota la coordinació d'un responsable. Seria prolix enumerar totes les activitats dutes a terme per cada secció. Un breu comentari ens il·lustrarà del seu volum. En iniciar-se les tasques científiques el nombre de seccions era molt reduït, amb prou feines mitja dotzena. Avui, en l'entrada del nou mil·lenni, en són un total de catorze, a les quals s'han d'afegir les noves seccions a les terres de Lleida, a les comarques tarragonines, i fins i tot al País Valencià. Sols cal donar una llambregada al programa mensual per a copsar el volum actual de les activitats.

La Societat Catalana de Biologia ha complert amb escriure la comesa de donar suport a tot el col·lectiu científic català que conrea les ciències de la vida, tot promovent la interacció entre els diferents grups de recerca i afavorint l'intercanvi d'idees i la col·laboració. A ben segur, aquestes tasques continuaran mantenint viu el compromís —avui ja llunyà— assumit pels iniciadors de la Societat, tot perseverant amb voluntat indefallent.

ELS SETANTA-CINC ANYS DE LA SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA

Oriol Casassas

Conferència pronunciada per l'antic president de la Societat Catalana de Biologia, a l'Auditori del Laboratori Municipal de Barcelona, amb motiu de la sessió extraordinària commemorativa del setanta-cinquè aniversari de la Societat.

El dia 14 de desembre de 1912 —ara ha fet setanta-cinc anys— la Societat de Biologia es reunia per primera vegada en aquest mateix edifici, el Laboratori Bacteriològic Municipal. En aquella Sessió inicial foren presentades quatre notes: «Antianafilàxia en l'anafilàxia inversa», per Ramon Turró i Pere González, «Aislamiento del enterococo por los medios glucosados», per Pere González i Caietà Lòpez, «Estudi globular de la sang de les ferides ante i postmortem» per Lluís Verdera, i «L'electrocardiograma en el ritme nodal per les sals d'estronci», per August Pi i Sunyer i Jesús Maria Bellido.

Aquest és el fet que avui commemorem, el fet que avui ens aplega. Si volem valorar-lo com es mereix —és el procediment universal per a qualsevol valoració històrica— ens és imprescindible de dibuixar —encara que sigui només amb quatre ratlles— l'època del país.

Per exemple, els estudis de Ciències Naturals a la Universitat de Barcelona no foren establerts fins el 16 de setembre de 1910. Sembla que el professor Odon de Buen —soci d'honor de la Societat de Biologia des del primer dia— va tenir una participació decisiva en la promulgació de la RO que els establia i, llastimosament, no arribà a veure'n els resultats, ja que per les seves idees evolucionistes fou excomunicat —aleshores el bisbe de Barcelona era el cardenal Cassanyes— i traslladat d'universitat.

Per exemple, a la Facultat de Medicina, l'ensenyament continuava essent majoritàriament retòric —com vint-i-cinc anys enrere, quan aquells estudiants disconformes amb la rutina i la ineficàcia crearen el germen de l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques— i els alumnes que volien aprendre bacteriologia o histologia normal o patològica, o anàlisi química aplicada a la clínica, havien d'assistir als

cursos que, sota la direcció de Turró, Barraquer, Oliver i Rodés, etc., organitzava l'Acadèmia de Ciències Mèdiques.

I, per exemple, a la classe de fisiologia, segons la descripció d'Aiguader i Miró, «els estudiants, abusant de la sordesa i miopia del professor, movíem un rebombori de mil demonis, conversàvem, jugàvem a cartes, al dòmino, als escacs, mentre altres aprofitaven qualsevulla paragrafada retòrica del professor per a aplaudir estrepitosament». Mentrestant, no hi hagué Càtedra d'Oftalmologia fins el 1914 —Josep A. Barraquer—, de Malalties de la Pell fins el 1915 —Jaume Peyrí— i de Psiquiatria fins el 1933.

En aquest marc tan poc propici, comença a fer camí la Societat de Biologia, com a filial —la primera— de l'Institut d'Estudis Catalans. Enric Prat de la Riba, diputat provincial des de 1905, és elegit president de la Diputació de Barcelona el 24 d'abril de 1907. Encara no havien transcorregut dos mesos —el 18 de juny—, era creat l'Institut d'Estudis Catalans, amb la funció primordial de «la superior investigació científica, principalment de tots els elements de la cultura catalana». Els homes als quals fou encarregada la funció, sota la presidència d'Antoni Rubió i Lluch, eren tots historiadors i, per aquesta raó, foren creades dues noves branques —14 de febrer de 1911—: la Secció Filològica i la Secció de Ciències que, amb la inicial —la Secció Històrico-Arqueològica— constituïren durant molts anys l'estructura de l'Institut.

Les persones designades per a la Secció de Ciències foren Miguel Arcàngel Fargas, ginecòleg, professor de la Facultat de Medicina; August Pi i Sunyer, fisiòleg; Esteve Terrades, físic i matemàtic; Ramon Turró, biòleg; Pere Corominas, economista; Josep Maria Bofill i Pichot, metge i entomòleg; i Eugeni d'Ors, filòsof. La diversitat de les especialitats dels membres de la Secció feia impossible l'aprofundiment en una disciplina concreta i, per aquest motiu, fou iniciada la compleció del camp d'acció de l'Institut amb la creació de societats filials. La primera —com hem dit— fou la Societat de Biologia de Barcelona, que tingué com a primer president August Pi i Sunyer.

August Pi i Sunyer, Turró, Pere Gonzàlez, Bofill i Pichot, Leandre Cervera, Rosend Carrasco i Formiguera, Jesús Bellido, etc.; els homes de la Societat de Biologia, a partir del dia 14 de desembre de fa setanta-cinc anys, tenien ja —com ja ha estat dit— «l'autèntic casal dels investigadors i els científics catalans», el lloc de reunió i de debat, el focus que —comptant amb dos instruments de treball eficients, el Laboratori Microbiològic Municipal i l'Escola de Fisiologia de Pi i Sunyer— irradiava la producció científica de casa nostra: mitjançant les sessions periòdiques, els cursos, els contactes freqüents amb científics estrangers i la immediata publicació dels *Treballs*, una selecció dels quals la Société de Biologie de París accedí d'incloure regularment en les seves *Actes*.

Permeteu-me, però, d'observar que si mirem de penetrar en el món de les causes profundes i si ens atenem a la contundència dels esdeveniments que seguiren, hauríem de concloure que els homes de la Societat de Biologia no eren —essencialment— uns científics: per damunt de la *circumstància* de la respectiva activitat, eren uns ciutadans, decidits —amb llur treball, per mitjà de llur treball—

a contribuir a l'enaltiment i a la dignificació del seu poble, que massa temps havia viscut la grisor provinciana que esterilitza i atordeix.

August Pi i Sunyer, en una Sessió commemorativa del desè aniversari de la Societat, que tingué lloc a la Sala dels Consellers de la Mancomunitat de Catalunya, digué:

«En iniciar-se els treballs per la constitució de la nostra Societat de Biologia, veus adverses s'aixecaren, nombroses i plenes de convenciment, fins dels nostres rengles mateixos.

»[...]Potser que sí que hi hagué una imprudent impulsió en portar a realitat els nostres projectes. Però voluntariosament, tossudament, forçadament, l'obra fou posada en marxa. I heu's ací aquest vespre, que celebrem el desenari de la nostra Societat.

»[...]I avui ens commou no l'obra complida —obra que no ens satisfà de tot, no—, ens commou avui la consolidació de l'esperança, la seguretat de la continuació.

»[...]No hem de fer retret a les generacions que ens precediren, lliurades, per l'afebliment de la raça, a una tasca de descatalanització que feu perillar fins nostra existència nacional [...] Hi ha molt i molt a treballar encara per fer una digna Catalunya.

»[...]que l'impuls no s'extingeixi entre nosaltres. Fou primer una flama petita i incerta, pàl·lida i vacil·lant, amb ella havem arborat després una lluminària; potser serà més tard una foguera. Que el foc de l'esperit passi flamejant als nostres fills i més enllà, a les generacions llunyanes [...]

Quan la Societat complí vint anys, August Pi i Sunyer, en una Sessió del 14 de desembre de 1932, enumerava els resultats obtinguts: en vint anys, cinc-cents tretze comunicacions, recollides la majoria en catorze volums publicats. «Ningú no dubtarà», digué, «que, sense la fundació de la Societat de Biologia, bona part d'aquests treballs no s'haurien produït». La Societat «ha provocat una florida d'investigacions originals i ha donat a la nostra producció científica un to de serietat que li mancava». «Ha promogut la necessitat de la informació de primera mà i el coneixement directe de la bibliografia internacional.»

A aquesta informació de primera mà que esmenta August Pi i Sunyer, hi contribuïren els cursos dictats per professors forasters: Gustavo Pittaluga, Gregorio Marañón, Juan Negrín, Del Río Hortega, Gley —del Collège de France—, Calmette —de l'Institut Pasteur—, Cannon —de Boston—, Cruz Coke —de Santiago de Xile—, Houssay —de Buenos Aires—, Gallavardin —de Lió—, etc. I hi contribuïren també les estades en universitats europees o americanes dels joves membres de la Societat: Dalmau, Carrasco, Duran Reynals, Jaume Pi-Sunyer i Bayo, Cèsar Pi-Sunyer i Bayo, etc.

I també —inevitablement— amb paraules d'August Pi i Sunyer, dites aquestes en la Sessió commemorativa del vint-i-cinquè aniversari de la Societat, l'any 1937, «sota la pressió d'una guerra cruel que ens ha estat imposada», unes frases amb valor de síntesi del camí recorregut i de la voluntat de prosseguir-lo:

«La Societat de Biologia ha arribat al quart de segle de vida. No certament sense vicissituds [...] començà ben humilment. Uns pocs homes interessats en el conreu de les

ciències biològiques pures ens aplegàrem [...]. Hem contribuït a fer seriosa la recerca a Catalunya i això no ha estat aconseguit, certament, sense esforç. [...] la dificultat major no es troba en la impulsió original ni en l'entusiasme d'un moment, sinó en la tensió constant continguda, però que no defalleix. La vida de la Societat de Biologia ha estat una continuïtat, que voldríem ben duradora encara, no ja per obra nostra —pròxima a declinar—, sinó per obra dels nostres continuadors, els joves. A ells va el meu crit! En ells tota l'esperança.»

Tot i els dies tenebrosos de la Guerra, la Societat efectuà sessions —poques— els anys 1937 i 1938, i aquest any —el 38— publicà el volum XVII dels seus *Treballs*, en el qual eren aplegades les comunicacions presentades en les sessions del 1935.

Però la guerra acabà amb la victòria d'una força convençuda que —segons confessa el *Boletín Oficial del Estado* del dia 8 d'abril de 1938— «la entrada [...] en territorio catalán [...] devuelve a aquellas provincias el honor de ser gobernadas en pie de igualdad con sus hermanas del resto de España». I aquest «honor» significà l'exili de bona part dels homes de l'Institut i del homes de la Societat de Biologia: August Pi i Sunyer i els seus fills Jaume i Cèsar Pi-Sunyer i Bayo, Jesús Bellido, Joaquim i Antoni Trias i Pujol, Rossend Carrasco i Formiguera, Emili Mira, Jaume Aiguader i Miró, etc. I fou duta a terme la persecució i l'anul·lació de les institucions catalanes i la persecució de la llengua. Cal només recordar que l'activitat editorial en català fou radicalment prohibida, que els llibres catalans desaparegueren totalment de les llibreries i que, com a exemple de l'actitud furibunda dels vencedors, quan uns estudiants decidiren de commemorar l'any 1945 el centenari de mossèn Cinto Verdaguer —de mossèn Cinto!—, per altra banda totalment silenciats en els mitjans informatius i els cenacles del règim governant, ho hagueren de fer en la més absoluta de les clandestinitats i amb el risc corresponent.

Del passat de Catalunya no era lícit guardar-ne ni el record. I amb aquesta pèrfida intenció, el volum XVII dels *Treballs de la Societat de Biologia de Barcelona* fou destruït pels sequaços nouvinguts abans d'ésser posat en circulació.

Si faig aquestes precisions no és pas, fent meva una expressió de Josep Alsina i Bofill dita en l'homenatge a Pere Babot, «per pur masoquisme», sinó per explicar el silenci de la Societat en els gairebé vint-i-cinc anys que seguiren. Els socis de la Societat dispersats en un exili llunyà, d'altres —com el president d'aleshores, Leandre Cervera— reclosos en un exili interior, l'Institut d'Estudis Catalans desposseït dels locals i de la biblioteca...

Sort n'hi hagué que la federació d'acadèmies científiques de caràcter nacional creada l'any 1919 amb el nom d'*Union Académique Internationale*, amb seu permanent a Brusselles, acabada de crear havia admès l'Institut d'Estudis Catalans. I l'Institut, en la negra nit, coratjosament, calladament, sense cap ostentació, corregué l'aventura de reconstituir-se i de reprendre les seves tasques. Coll i Alentorn, d'aquesta època, diu:

«[...]l'ombra de la Unió Acadèmica Internacional planejava protectora damunt l'Institut i explica que aquest, enmig de greus dificultats, pogué mantenir una situació que, a primer cop d'ull, semblava insostenible.»

Una situació que, de veritat, hauria estat insostenible si no hagués estat per l'abnegada i heroica disposició de Ramon Aramon i Serra, el secretari de l'Institut: moltes governatives, instal·lació més que precària en un recambró de l'Editorial Pedagògica, a la Gran Via, davant de la Universitat; interrogatoris policíacs i suspensió d'actes —l'any 1959, per exemple, la Festa anual fou suspesa, i la guerra feia vint anys que havia acabat.

Cada moviment era un acte de valentia. Que, com digué Carles Riba en el discurs de la festa anual de 1957 —la Festa del Cinquantenari de l'Institut—, «el límit singular que tot un Estat posa a la vida d'una llengua apareix als ulls de tothom com la més greu ofensa a la llibertat i a la dignitat del grup humà que l'ha creada». I més endavant: «Hem rebut i hem de transmetre. [...] No era precisament la cara que importava de salvar, sinó l'honor: —fins, si calgués, amb la cara desfeta. I no hi ha honor sense lleialtat a les comandes que han donat vida, com no hi ha ciència sense consciència —vull dir ara, sense consciència moral.»

En aquesta circumstància tan adversa, la represa d'activitats de la Societat de Biologia fou laboriosa. El dia 12 d'abril de 1954, en ocasió d'una estada a Barcelona del professor d'Oxford Josep Trueta, fou organitzada una sessió a la llar de Josep Puig i Calafalch, al carrer de Provença, 231, en la qual l'illustre professor parlà del «Criteri modern sobre l'epidemiologia i la patogènia de la poliomièlitis». La sessió —feta ben bé contravenint la legalitat del moment— fou dirigida per Leandre Cervera, que, en qualitat de president de la Societat —«president esporuguit», com ell mateix s'adjectivà en el seu parlament— digué uns mots i recordà els desapareguts entre els socis honoraris, numeraris i corresponents: una llarga llista. I es referí als membres absents, en exili, que «tenen encara ací llur esperit i que esperem de veure reintegrats materialment un dia a les tasques circumstancialment col·lapsades».

La sessió hauria pogut significar la represa, però no fou així. Encara passaren anys. Unes reunions a casa d'Agustí Marí i Guinart, amb l'èstímul de Ramon Aramon i l'esperó de Pere Babot. I a més, reunions, ara al voltant de Josep Alsina i Bofill.

Dels membres de la primera època, d'abans de la guerra, encara en vivien trenta-un, però més de la meitat treballaven fora de la nostra terra i, dels presents, uns per unes malmeses condicions físiques i alguns per la seva contemporització amb la circumstància establerta, eren pocs, molt pocs, els que podien aportar una col·laboració activa. «Calia eixamplar la base», com ha escrit el doctor Alsina. Però calia fer-ho amb una extrema cautela, que un pas en fals hauria pogut desbaratar el projecte. Alsina i Bofill i Pere Babot, amb aquesta imprescindible extrema cautela, establiren contactes, procuraren dissipar les aprensions i les desesmes. I així, entre la darrerria de 1961 i el gener de 1962, l'organització es consolidà i el 14 de febrer de 1962, al lloc de treball de Conrad Xalabarder, als Dispensaris Blancs del passeig de Sant Joan, tingué lloc la represa de les activitats de la Societat, ara amb el nom —més d'acord amb el de les altres filials de l'Institut— de *Societat Catalana de Biologia*. Pere Gabarró hi parlà de «El creixement epitelial cutani i les seves aplicacions clíniques» i Conrad Xalabarder, «Sobre nous aspectes de la sexualitat bacteriana».

Són les comunicacions que encapçalen el volum XVIII dels *Treballs*, aparegut el maig de 1963, volum que dóna testimoni del martiri de l'anterior, el XVII.

Aquell 14 de febrer la Societat repregué les activitats; però, al marge del valor científic de les comunicacions presentades, fórem molts els que tinguérem la vivíssima i benaurada sensació que no tot estava perdut i que —apassionadament, però també ben racionalment— podíem establir projectes basats en l'esperança.

Aquell mateix any es complia el cinquantenari de la creació de la Societat. I el 15 de desembre —els dies de l'aniversari— la Societat es reunia en una Sessió monogràfica —una nova modalitat d'activitat— que fou batejada amb el nom de *Colloqui*. Aquest primer Colloqui versà sobre el colesterol i les seves connotacions biològiques i patològiques, en les aportacions de Puig Muset, Ramon Casares, Josep Laporte i Ignasi Balaguer i Vintró.

I després? Després va començar la història dels nostres dies que molts de nosaltres —espectadors o modestos actors— hem seguit pas a pas.

Antoni Rubió i Lluch, el primer president de l'Institut, un dia va dir:

«Tota llengua que només sigui conreada literàriament, esdevé un dialecte artificial i acadèmic que a la llarga ha de desaparèixer. Si ha de viure, cal que es tremp i s'enrobusteixi amb tots els vocabularis tècnics; que bategui, en una paraula, amb el ritme harmoniós i total de la ciència i de la vida.»

Així doncs, la Societat Catalana de Biologia, des de la represa, sempre i permanentment, ho ha entès ben bé així. I l'any 62 cuità a crear una Comissió Lexicogràfica i després formà part d'una Comissió Coordinadora Lexicogràfica de Ciències, amb altres societats i institucions, i en bona mesura ha contribuït a salvar els mots. Que són l'essència.

I després, algú recordà la paràbola de la mata de jonc, que ni els més forts podien rompre.

I la Societat Catalana de Biologia, des de la represa, ben sabuda la lliçó de la paràbola, ha fet sessions pertot, amunt i avall d'aquest entranyable país que va de Salses a Guardamar i de Fraga a Maó. I ha contribuït de manera decisiva, des del 76 fins avui mateix, al restabliment dels Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. Que són mata de jonc.

I després, algú va dir —ben bé a tall d'exemple— que de les tropes imperials que saquejaren Roma i les ciutats toscanes, avui només se'n guarda un trist i vergonyós record i, per contra, el delicat país de Miquel Àngel, de Lleó Batista Alberti, de Pico de la Miràndola, que sofrí l'investida i —sense atuíment— féu de la cultura la seva força, avui encara mou a respecte i admiració, i si, de nosaltres, algun aspecte és digne d'una valoració elogiosa en el misteriós origen de les causes, potser ho devem al lluminós Renaixement d'aquell delicat país, el petit país que féu de la cultura la seva grandesa.

I la Societat Catalana de Biologia ha afavorit, ha estimulat, ha incitat, d'una banda, la creació de Seccions Especialitzades —que avui ja són onze— i, d'una altra, els contactes amb les institucions properes, com la Institució Catalana d'Història Natural o l'Acadèmia de Ciències Mèdiques, convençuda —la Societat— que «si el

saber és una fruïció, el saber és també la força», tal i com un dia digué el seu primer president August Pi i Sunyer.

August Pi i Sunyer, que un dia digué:

«[...]els joves. A ells va el meu crit! En ells tota la esperança.»

I la Societat Catalana de Biologia, des de la represa, no volgué privar-se de l'entusiasme dels joves, els estudiants, i de llur activa col·laboració. Que els joves són la inquietud, la sana crítica i la garantia de la continuïtat.

Aquesta és la història; aquests són els mèrits —els modestos mèrits, si voleu— i les contribucions a l'empresa comuna. Els documents i els testimonis poden argumentar-ho sòlidament, irrefutablement. La Societat Catalana de Biologia, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, no és una curiositat de museu. La Societat Catalana de Biologia —com l'Institut, és clar— en el camp de la dignificació de la llengua, en el camp de la revitalització de la consciència col·lectiva, en el de l'estímul de la nostra ciència i l'increment consecutiu de la consideració merescuda, en el de l'establiment i la consolidació dels ponts de diàleg; la Societat continua essent una plataforma de treball imprescindible, íntegrament, cada dia i de cap a peus imprescindible. Si volem —és clar— que pertànyer a una comunitat concreta vulgui dir alguna cosa. Que pertànyer a una comunitat concreta —tan ben relacionada amb d'altres com convingui— tingui algun sentit. El president de l'Institut, fa unes setmanes, advertia que la incomprensió dels responsables pot fer que la Casa de la Convalescència —l'estatge actual de l'Institut— es converteixi en el seu panteó funerari. Em sembla que els biòlegs encara podríem advertir més: que en cap organisme —i potser semblantment ocorre en els pobles— la pèrdua de vitalitat o la mort d'una part essencial és un accident trivial; ben al contrari, comporta un risc vital per a la totalitat de l'organisme.

Si volem que pertànyer a una comunitat concreta vulgui dir alguna cosa, hem de procurar —per tots els mitjans— la comprensió dels responsables, hem de reclamar la comprensió dels responsables. Si volem i si els responsables d'avui volen —com dels homes de la Societat de Biologia de l'any 12, dels homes de l'Institut i dels homes de la responsabilitat de fa setanta-cinc anys— que, un dia —com d'ells— en siguin dites, devotament, paraules d'elogi i de gratitud. I siguin tinguts —com ells— com a exemple d'homes d'una comunitat concreta.

ELS NORANTA ANYS DE LA SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA

Oriol Casassas

L'experiència ens diu que viure d'esperances no és aconsellable, que és exposar-se a anar rebotat d'una desil·lusió a una altra. En canvi, viure amb esperança és diferent, és tota una altra cosa; m'atreviria a dir que l'esperança, sobretot si és posseïda amb mesura, és l'ingredient que dona sentit a la vida.

August Pi i Sunyer, el primer president de la nostra Societat, fou un home amb esperança; amb una esperança sàviament mesurada. Ell, que en l'acte commemoratiu del vint-i-cinquè aniversari de la Societat —el dia 14 de desembre de 1937— havia exclamat —referint-se als joves— «A ells va el meu crit!, en ells tota l'esperança», probablement no devia ni imaginar una Societat de Biologia —esplèndidament activa i sòlidament arrelada— conduïda —i des de ja fa un llarg temps— no per uns joves dels que l'escoltaven sinó per unes persones que en aquella data encara no havien ni arribat al món. Així, doncs, aquell «tota l'esperança» no era —ni de bon tros— una vana esperança.

Com és ben sabut, l'any 39 —amb la victòria de les forces de l'urc i de la incomprensió— August Pi i Sunyer emprengué l'amarg camí de l'exili i trobà acolliment —un molt càlid acolliment— a Caracas, on pogué prosseguir l'exercici de la seva alta condició de Mestre. L'any 1941, publicà *Principio y término de la Biología*, un llibre ple de ciència, d'experiència i de pensament. Hi diu:

«Vindrà dia que les coses seran d'una altra manera. Però serà a costa d'una penosa marxa a través dels segles, fins que l'home sigui, no tan sols més intel·ligent, sinó més bo; fins que el progrés ensenyi a tothom que el camí més segur per a atènyer el propi bé és el bé dels altres.»

És la sàviament mesurada esperança del nostre primer president, una esperança en aquest cas tenyida —això sí— d'un ombrívol realisme; només un illús no ho veuria així.

I en aquesta marxa a través dels segles —que digué Pi i Sunyer—, que ha de portar a una humanitat més intel·ligent i millor, la Societat de Biologia —des de la fundació fins als seus setanta-cinc anys i dels seus setanta-cinc anys fins ara—, modestament, si es vol, però decididament, ha volgut i vol participar-hi.

I ha arribat, actualment, a comptar amb catorze Seccions Especialitzades, unes Seccions que són el foment de la cordial entesa entre els diferents experts d'una

mateixa matèria; i compta amb una Secció d'Estudiants, perquè l'esperança en els joves sigui ja una realitat en la seva joventut; i compta amb quatre Seccions multidisciplinàries —a Alacant, a Lleida, a les comarques tarragonines, a València— perquè la inquietud comuna sigui present —lluny d'una centralització absorbent— en d'altres punts de les terres de llengua i de cultura comunes.

I ha arribat a gairebé cent cinquanta números d'un full —el *Què cal saber?*— que mensualment es difon a gairebé mil cinc-cents socis, amb la sana intenció de mirar de polir i d'enfortir el nexa —l'essència— que uneix els habitants d'aquest nostre racó de món; i ho fa amb unes respectuoses observacions sobre punts de la nostra llengua, els que poden comportar vacil·lació o malentès.

I en un responsable acte de participació en empreses d'ampli abast nacional, la Societat ha aportat la seva veu a Perpinyà, a Reus, a Benicàssim, a Andorra, a Ciutat de Mallorca, a Lleida i a Barcelona en el marc dels Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana; i a Prada de Conflent, en les anuals edicions de la Universitat Catalana d'Estiu.

I, des de fa uns anys, publica dintre de la sèrie *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* uns números monogràfics d'una clara voluntat de servei. Com a exemple, direm els últims: l'any 2000, el volum L sobre *La biologia a l'alba d'un nou mil·lenni*, el 2001, *Comunicar ciència* (vol. LI) i també el 2001, *Càncer i nutrició* (vol. LII). L'any 1913, els *Treballs* iniciaven la seva vida i, una vegada més, l'home que durant tant de temps en fou el director —el mestre August Pi i Sunyer— l'encertà amb el seu esperançat vaticini.

Ara, de camí cap al centenari, els que amb un ben legítim orgull per la trajectòria de la Societat en commemorarem el norantè aniversari, amb mesurada esperança repetirem «en la penosa marxa a través dels segles», i com si en una cursa de relleus cedíssim el testimoni, l'apellació del nostre primer president als joves: «En ells tota l'esperança!»

LA SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA I ELS CONGRESSOS DE METGES I BIÒLEGS DE LLENGUA CATALANA

Mercè Piqueras

*Què sàpiga Sepharad que no podrem mai ser
si no som lliures.*

Salvador Espriu, *La pell de brau*

Introducció

La Societat Catalana de Biologia, com les altres societats de l'Institut d'Estudis Catalans, té uns objectius que ultrapassen el que el seu nom pot fer entendre. Per una banda, és una societat científica «de biologia» en el sentit més ampli d'aquest mot. Quan el 1912 es fundà, amb el nom de *Societat de Biologia de Barcelona*, a les universitats no hi havia encara estudis de biologia amb el nom que duen avui dia. Tanmateix, això no significa que no hi hagués «biòlegs», és a dir, persones versades en biologia. En aquella nova societat científica hi tenien cabuda tots els estudiosos i investigadors de les ciències de la vida. Els metges —«biòlegs» especialitzats en l'espècie humana— constituïen el col·lectiu professional més nombrós de la Societat en aquells primers temps. Cal recordar, però, que entre els socis més destacats de la primera època, n'hi havia que no eren metges, com ara Ramon Turró, destacat immunòleg i fisiòleg, que fou director del Laboratori Microbiològic Municipal de Barcelona.

Els estatuts de la Societat Catalana de Biologia indiquen que la seva finalitat és «promoure i difondre les activitats relacionades amb les ciències de la vida, així com llur projecció social». També indiquen que «desenvolupa la seva activitat en les terres de llengua i cultura catalanes». El català és, doncs, la llengua pròpia de la Societat. Des dels primers temps, la Societat ha participat en activitats on ciència, cultura i llengua tenien un paper predominant. Una d'aquestes activitats, en la qual segueix participant, és l'organització dels Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana

Els Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana

Del 22 al 24 de juny de 1913 tingué lloc a la Facultat de Medicina de Barcelona un congrés força singular, que havia estat convocat per l'Acadèmia i Laboratori

de Ciències Mèdiques de Barcelona —actualment, Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears—: era el Primer Congrés dels Metges de Llengua Catalana —en el seu anagrama figura com a «Primera Reunió de Metges de Llengua Catalana». D'acord amb el seu nom, la gran majoria dels seus assistents eren metges, tot i que també hi havia algun veterinari i algun farmacèutic. A diferència d'altres reunions d'aquesta mena, però, no era una trobada de professionals d'una mateixa especialitat. El Congrés constà d'una ponència sobre «Vàlua semiològica de l'examen de la sang», d'unes comunicacions recomanades sobre febre tifoide, complicacions sèptiques dels traumatismes, i de comunicacions lliures. (Vegeu, a la taula, els temes tractats en les ponències dels diferents Congressos.) Aquell primer Congrés sorgí de la proposta que Manuel Salvat i Espasa (1876-1969), Enric Ribas i Ribas (1870-1935) i Domènec Martí i Julià (1860-1917) feren a l'Acadèmia i Laboratori. Tanmateix, la idea d'organitzar una reunió d'aquesta mena s'havia anat gestant des de 1903, any en què tingué lloc a Barcelona el Primer Congrés Universitari Català, que aplegà més de 1.200 persones; tres anys més tard, el 1906, es feren el Primer Congrés d'Higiene de Catalunya i el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. En aquest darrer, que aplegà uns 3.000 congressistes, Antoni Bartomeus, en representació de l'Acadèmia i Laboratori, llegí una comunicació amb el títol «Necessitat de reconstruir el llenguatge mèdich-biològich català» —la normalització del català arribaria més tard. Aquests dues reunions tingueren una gran transcendència en l'àmbit científic i contribuïren decisivament a reforçar el renaixement lingüístic i literari de les terres de parla catalana. L'any següent —1907— es funda l'Institut d'Estudis Catalans i l'any 1912 neix la seva primera societat filial, la nostra Societat, aleshores anomenada *Societat de Biologia de Barcelona*.

Després del Primer Congrés es fundà una Associació General de Metges de Llengua Catalana, a la qual es va encomanar l'organització dels futurs Congressos. Tot i que fins el 1933, la paraula *biòlegs* no era present en el nom dels Congressos, la nostra Societat ha fet sempre costat a la iniciativa de l'Acadèmia i, bé com a societat que els convoca oficialment, o mitjançant la participació dels seus socis i membres del Consell Directiu, hi ha estat representada.

Els Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana celebraran el seu centenari poc després que ho faci la Societat Catalana de Biologia. Tant l'un com l'altra han passat èpoques esplendoroses i d'altres en què —com digué Oriol Casassas en la inauguració del Setzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana (Barcelona, 2000)— tingueren «el vent de proa». Els Congressos van ser emmudits en dues ocasions: entre 1923 i 1930, com a conseqüència de la dictadura del general Primo de Rivera; i entre 1936 i 1976, per motiu de la Guerra Civil i de la dictadura del general Franco. Avui dia, els Congressos —com la Societat Catalana de Biologia— demostren una gran vitalitat. Amb l'edició de 1976 —el Congrés de la represa— iniciaren una tercera etapa que esperem que no s'aturi, tot i que de vegades el vent sembla que encara continuï bufant de proa.

Un canvi en la seva organització tingué lloc després del Quinzè Congrés (Lleida, 1996). Un dels acords de la seva Assemblea fou que es constituís una fundació que seria l'entitat encarregada en el futur de convocar aquestes trobades. Les entitats

Any, lloc de celebració, president i ponències dels Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana

Any	Lloc	President	Ponències
1913	Barcelona	Miquel A. Fargas i Roca	Vàlua semiològica de l'examen de la sang
1917	Barcelona	Joan Freixas i Freixas	Regime alimentici. Tractament del cranc. Endocrinologia. Anestèsies locals.
1919	Tarragona	Josep M. Roca i Heras	Fisiopatologia del simpàtic abdominal. Tractament de les septicèmies.
1921	Girona	Josep Pascula i Prats	Estasi intestinal crònica. Estat actual, diagnòstic i terapèutic de la parasífilis.
1923	Lleida	Josep Tarruella i Albareda	Litiasi biliar. Hemorràgies cerebrals. Tractament de les fractures complicades. Organització hospitalària a Catalunya.
1930	Barcelona	August Pi i Sunyer	Fisiopatologia i semiòtica renal. Tractament de les peritonitis. Mortalitat fetal i infantil a Catalunya. Fisiopatologia i exploratòria funcional del fetge.
1932	Ciutat de Mallorca	Enric Ribas i Ribas, Joaquim Trias i Pujol	Climatologia. Hipertensió arterial. Tisiologia. Cirurgia de la tuberculosi.
1934	Barcelona	Hermenegild Puig i Sais	Estat de xoc. Aspectes epidemiològics de les infeccions més freqüents en els Països Catalans.
1936	Perpinyà	Joan Puig-Sureda	Reumatisme. Hidatidosi. Diagnòstic precoç dels tumors cerebrals.
1976	Perpinyà	Josep Alsina i Bofill	Dinàmica de la infecció. Funció social de la medicina.
1980	Reus	Josep Laporte i Salas	Biologia del càncer. Ecologia i salut.
1984	Benicàssim-Castelló	Emili Balaguer i Perigüell	El procés d'emmalaltir.
1988	Andorra	Oriol Casassas i Simó	Manipulació de la matèria viva. Immunodeficiències.
1992	Ciutat de Mallorca	Francesc Bujosa i Homar	Alimentació i salut. Comunicació mèdica als Països Catalans.
1996	Lleida	Ricard Guerrero i Moreno	Genètica, medi ambient i salut. Formació: un repte de futur que està present ara.
2000	Barcelona	Màrius Foz i Sala	Reproducció humana. Càncer.

que convoquen els Congressos decidiren unànimement que la fundació portés el nom d'Alsina i Bofill, com a homenatge a qui féu possible la represa dels Congressos. Alsina i Bofill contribuí també a la represa de les activitats de la Societat Catalana de Biologia, que presidí del 1963 al 1966. Fou també president de l'Institut d'Estudis Catalans i de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears, simultàniament, de 1974 a 1978. La Fundació Alsina i Bofill, que ha reprès la tasca de l'Associació General de Metges de Llengua Catalana, respon a la necessitat de comptar amb una entitat permanent, adaptada a les necessitats de la societat actual, per a l'organització dels Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana i d'altres activitats que s'indiquen en els seus objectius. La nostra societat manté un estret lligam amb la Fundació, atès que hi té un representant en el Patronat. A més, el president de la Fundació, Ricard Guerrero, que ha col·laborat activament en l'organització de tots els Congressos des de la represa de 1976 i presidí el Quinzè (Lleida, 1996), ha estat també president de la Societat Catalana de Biologia (1989-1995).

El futur dels Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana

Han passat gairebé noranta anys des que tingués lloc el Primer Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. Els Congressos han canviat el seu nom, com també han canviat les entitats que els convoquen. Tanmateix, el seu esperit no ha variat. Continua essent una iniciativa científica d'alt contingut cívic establerta amb criteris d'unitat lingüística, que reuneix periòdicament professionals i estudiants de totes les ciències de la vida i de la salut i d'altres que hi estan relacionades. El proper Congrés —el Dissetè— tindrà lloc a la ciutat de València. Era un deute que els Congressos tenien amb aquesta ciutat, on s'hauria hagut de fer el Desè el 1938 si les circumstàncies ara ja històriques no ho haguessin impedit. Un cop més, la Societat Catalana de Biologia participarà en l'organització de la trobada i encoratjarà el seus socis per tal que s'animin a assistir-hi i a aportar-hi les seves contribucions.

ELS CONSELLS DIRECTIUS

La Societat Catalana de Biologia són els socis que la formen. Per això, aquest llibret commemoratiu dels noranta anys de la nostra Societat no pot restar complet sense un record al nom i a la memòria dels qui durant aquests anys han contribuït a donar-li vida, hi han dedicat el seu temps i les seves forces i, sobretot, han fet que avui puguem complir aquests noranta anys. Heus ací una relació dels socis que han dirigit la nostra Societat, que l'han empentada en els temps difícils i que han dedicat el seu esforç a la consecució de la ciència al nostre país. Els noms que segueixen són l'homenatge al que ha estat i al que serà la nostra Societat.

1913-1918

PRESIDENT

SECRETARIS GENERALS

TRESORER

SECRETARIS DE PUBLICACIONS

August Pi i Sunyer

Jesús M. Bellido

Leandre Cervera

Emili Fernández Galiano

Lluís Sayé Sampere

Pere González

1919

PRESIDENT

SECRETARI GENERAL

TRESORER

SECRETARI DE PUBLICACIONS

Jesús M. Bellido

Leandre Cervera

Emili Fernández Galiano

Pere González

1920-1924

PRESIDENT

SECRETARIS GENERALS

TRESORER

SECRETARIS DE PUBLICACIONS

Ramon Turró

Pere Domingo i Sanjuán

Emili Mira

Jesús M. Bellido

Pere González

Josep Puche

F. Duran Reynals

1925-1929

PRESIDENT

SECRETARI GENERAL

Pere González

Josep Puche

TRESORER
SECRETARIS DE PUBLICACIONS

Jesús M. Bellido
F. Duran Reynals
Jaume Raventós i Pijoan
Jaume Suñer Pi

1930-1932

PRESIDENT
VICEPRESIDENTS

Pere Domingo i Sanjuan
J. Baltà
M. Rosell i Vilà

SECRETARI
TRESORER
SECRETARI DE PUBLICACIONS

Jaume Suñer Pi
Cèsar Pi-Suñer Bayo
Jaume Raventós i Pijoan

1933-1934

PRESIDENT
VICEPRESIDENTS

Lluís Sayé i Sempere
Josep Vidal i Munné
Francesc Domènech Alsina

SECRETARI
TRESORER
SECRETARI DE PUBLICACIONS

Cèsar Pi-Suñer Bayo
Albert Folch i Pi
Jaume Raventós i Pijoan

1935-1963

PRESIDENT
VICEPRESIDENTS

Leandre Cervera i Astor
Josep Vidal i Munné
E. Fernández i Pellicer

SECRETARI
SECRETARI DE PUBLICACIONS

Jaume Raventós i Pijoan
M. Amat i Bargués

1963-1969

PRESIDENT

Josep Alsina i Bofill
Pere Domingo i Sanjuan (1967-1969)

VICEPRESIDENT

Ramon Parés i Farràs (1967-1969)

SECRETARI

Pere Babot i Boixeda

CONSERVADOR

Josep Vinyes i Riera

VOCAL D'AGREGATS

Robert Bargalló i Iñíguez (1967-1969)

DELEGAT DE L'IEC

Josep Alsina i Bofill (1967-1969)

1969-1971

PRESIDENT

Ramon Surinyach

VICEPRESIDENT

Ramon Parés i Farràs

SECRETARI

Pere Babot i Boixeda

VOCAL DE PUBLICACIONS

Carles Bas i Peired

VOCALS D'AGREGATS

Ramon Folch i Guillén

Robert Bargalló i Iñíguez

VOCAL DE NUMERARIS

Oriol Casassas i Simó

1972_____

PRESIDENT

Josep Trueta

SECRETARI

Pere Babot i Boixeda

1973_____

PRESIDENT

Ramon Parés i Farràs

VICEPRESIDENTS

Carles Bas i Peired

Josep Cabré i Piera

SECRETARI

Pere Babot i Boixeda

VICESECRETARI

Josep M. Camarasa i Castillo

VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)

Josep Alsina i Bofill

VOCAL 2N (RECERCA)

Joan R. Barbany i Cairó

VOCAL 3R (SESSIONS)

Lluís Vallmitjana i Rovira

VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)

Enric Gadea i Buisan

VOCAL 5È (PUBLICACIONS)

Jacint Raventós i Conti

VOCAL 6È (ECONOMIA)

Josep Vinyes i Riera

1974_____

PRESIDENT

Ramon Parés i Farràs

VICEPRESIDENTS

Carles Bas i Peired

Jacint Raventós i Conti

SECRETARI

Pere Babot i Boixeda

VICESECRETARI

Josep M. Camarasa i Castillo

VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)

Joan Colomines i Puig

VOCAL 2N (RECERCA)

Joan R. Barbany i Cairó

VOCAL 3R (SESSIONS I PUBLICACIONS)

Lluís Vallmitjana i Rovira

VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)

Enric Gadea i Buisan

VOCAL 5È (ECONOMIA)

Josep Boatella i Riera

1975_____

PRESIDENT

Carles Bas i Peired

VICEPRESIDENTS

Enric Gadea i Buisan

Jacint Raventós i Conti

SECRETARI

Pere Babot i Boixeda

VICESECRETARI

Josep M. Camarasa i Castillo

VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)

Joan Colomines i Puig

VOCAL 2N (RECERCA)

Joan R. Barbany i Cairó

VOCAL 3R (SESSIONS I PUBLICACIONS)

Lluís Vallmitjana i Rovira

VOCAL 4A (RELACIONS EXTERIORS)

Marta Estrada i Miyares

VOCAL 5È (ECONOMIA)

Josep Boatella i Riera

DELEGAT DE L'IEC

Pere Domingo i Sanjuan

1976

PRESIDENT

VICEPRESIDENTS

SECRETARI

VICESECRETARI

VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)

VOCAL 2N (RECERCA)

VOCAL 3R (SESSIONS I PUBLICACIONS)

VOCAL 4A (RELACIONS EXTERIORS)

VOCAL 5È (ECONOMIA)

DELEGAT DE L'IEC

Carles Bas i Peired

Enric Gadea i Buisan

Jacint Raventós i Conti

Pere Babot i Boixeda

Josep M. Camarasa i Castillo

Oriol Casassas i Simó

Joan R. Barbany i Cairó

Lluís Vallmitjana i Rovira

Marta Estrada i Miyares

Josep Boatella i Riera

Pere Domingo i Sanjuan

1977

PRESIDENT

VICEPRESIDENTS

SECRETARI

VICESECRETARI

VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)

VOCAL 2N (RECERCA)

VOCAL 3A (SESSIONS I PUBLICACIONS)

VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)

VOCAL 5È (ECONOMIA)

DELEGAT DE L'IEC

SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA

Carles Bas i Peired

Xavier Llimona i Pagés

Jacint Raventós i Conti

Pere Babot i Boixeda

Josep M. Camarasa i Castillo

Oriol Casassas i Simó

Jaume Baguñá i Monjo

Marta Estrada i Miyares

Enric Gadea i Buisan

Josep Boatella i Riera

Pere Domingo i Sanjuan

Maria Rosa Blanch

1978

PRESIDENT

VICEPRESIDENTS

SECRETARI

VICESECRETARI

VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)

VOCAL 2N (RECERCA)

VOCAL 3R (SESSIONS)

VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)

VOCAL 5È (PUBLICACIONS)

VOCAL 6È (ECONOMIA)

DELEGAT DE L'IEC

SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA

Carles Bas i Peired

Lluís Cornudella i Mir

Oriol Casassas i Simó

Pere Babot i Boixeda

Josep M. Camarasa i Castillo

Ramon Bacardí i Pons

Jaume Baguñá i Monjo

Ricard Guerrero i Moreno

Enric Gadea i Buisan

Eduard Petitpierre i Vall

Ferran Vallespinós i Riera

Pere Domingo i Sanjuan

Maria Rosa Blanch

1979

PRESIDENT

Oriol Casassas i Simó

VICEPRESIDENTS

SECRETARI

VICESECRETARI

VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)

VOCAL 2N (RECERCA)

VOCAL 3R (SESSIONS)

VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)

VOCAL 5È (PUBLICACIONS)

VOCAL 6È (ECONOMIA)

DELEGAT DE L'IEC

SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA

Joan A. Subirana i Mir
 Josep Vilanova i Trias
 Josep M. Camarasa i Castillo
 Jordi Flos i Bassols
 Ramon Bacardí i Pons
 Jaume Bagañá i Monjo
 Ricard Guerrero i Moreno
 Pere Puigdomènech i Rosell
 Eduard Petitpierre i Vall
 Jordi Balasch i Martín
 Pere Domingo i Sanjuan
 Maria Rosa Blanch

1980 _____

PRESIDENT

VICEPRESIDENTS

SECRETARI

VICESECRETARI

VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)

VOCAL 2N (RECERCA)

VOCAL 3R (SESSIONS)

VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)

VOCAL 5È (PUBLICACIONS)

VOCAL 6È (ECONOMIA)

DELEGAT DE L'IEC

SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA

Oriol Casassas i Simó
 Joan A. Subirana i Mir
 Josep Vilanova i Trias
 Josep M. Camarasa i Castillo
 Jordi Flos i Bassols
 Jordi Lleonart i Aliberas
 Jaume Bagañá i Monjo
 Ricard Guerrero i Moreno
 Pere Puigdomènech i Rosell
 Eduard Petitpierre i Vall
 Jordi Balasch i Martín
 Pere Domingo i Sanjuan
 Maria Rosa Blanch

1981-1982 _____

PRESIDENT

VICEPRESIDENTS

SECRETARI

VICESECRETARI

TRESORER

VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)

VOCAL 2N (RECERCA)

VOCAL 3R (SESSIONS)

VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)

VOCAL 5È (PUBLICACIONS)

VOCAL 6A (ESTUDIANTS)

DELEGAT DE L'IEC

SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA

Jaume Palau i Albet
 Mercè Durfort i Coll
 Josep Vilanova i Trias
 Ricard Guerrero i Moreno
 Jordi Flos i Bassols
 Josep M. Camarasa i Castillo
 Jordi Lleonart i Aliberas
 Jaume Bagañá i Monjo
 Jordi Marsal i Tebé
 Pere Puigdomènech i Rosell
 Eduard Petitpierre i Vall
 Montserrat Sorribas i Tello
 Carles Bas i Peired
 Maria Rosa Blanch

1982-1983 _____

PRESIDENT

Jaume Palau i Albet

VICEPRESIDENTS

Mercè Durfort i Coll

Jordi Marsal i Tebé

SECRETARI

Ricard Guerrero i Moreno

VICESECRETARI

Jordi Flos i Bassols

TRESORER

Josep M. Camarasa i Castillo

VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)

Jordi Lleonart i Aliberas

VOCAL 2N (RECERCA)

Jaume Baguñá i Monjo

VOCAL 3R (SESSIONS)

Jordi Barbé i Garcia

VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)

Pere Puigdomènech i Rosell

VOCAL 5È (PUBLICACIONS)

Lluís Cornudella i Mir

VOCAL 6A (ESTUDIANTS)

Montserrat Sorribas i Tello

DELEGAT DE L'IEC

Carles Bas i Peired

SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA

Maria Rosa Blanch

1983-1984 _____

PRESIDENT

Jaume Palau i Albet

VICEPRESIDENTA 1A

Mercè Durfort i Coll

VICEPRESIDENT 2N

Jordi Marsal i Tebé

SECRETARI

Ricard Guerrero i Moreno

VICESECRETARI

Jordi Flos i Bassols

TRESORER

Josep M. Camarasa i Castillo

VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)

Jordi Lleonart i Aliberas

VOCAL 2N (RECERCA)

Jaume Baguñá i Monjo

VOCAL 3R (SESSIONS)

Jordi Barbé i Garcia

VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)

Pere Puigdomènech i Rosell

VOCAL 5È (PUBLICACIONS)

Lluís Cornudella i Mir

VOCAL 6A (ESTUDIANTS)

Mireia Abril i Janer

DELEGAT DE L'IEC

Carles Bas i Peired

SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA

Maria Rosa Blanch

1984-1985 _____

PRESIDENT

Jaume Palau i Albet

VICEPRESIDENTA 1A

Mercè Durfort i Coll

VICEPRESIDENT 2N

Jordi Vives i Puigrós

SECRETARI

Ricard Guerrero i Moreno

VICESECRETARI

Jordi Flos i Bassols

TRESORER

Josep M. Camarasa i Castillo

VOCAL 1A (LEXICOGRAFIA)

Sílvia Atrian i Ventura

VOCAL 2N (RECERCA)

Jaume Baguñá i Monjo

VOCAL 3R (SESSIONS)

Jordi Domingo i Feliubadaló

VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)

Pere Puigdomènech i Rosell

VOCAL 5È (PUBLICACIONS)

Lluís Cornudella i Mir

VOCAL 6A (ESTUDIANTS)
DELEGAT DE L'IEC
SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA

Mireia Abril i Janer
Carles Bas i Peired
Maria Rosa Blanch

1985-1986

PRESIDENT
VICEPRESIDENTA 1A
VICEPRESIDENT 2N
SECRETARI
VICESECRETARI
TRESORER
VOCAL 1A (LEXICOGRAFIA)
VOCAL 2N (RECERCA)
VOCAL 3R (SESSIONS)
VOCAL 4A (RELACIONS EXTERIORS)
VOCAL 5È (PUBLICACIONS)
VOCAL 6È (ESTUDIANTS)
DELEGAT DE L'IEC
SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA

Josep Carreras i Barnés
Marta Estrada i Miyares
Jordi Vives i Puiggrós
Ricard Guerrero i Moreno
Josep Boatella i Riera
Josep M. Camarasa i Castillo
Sílvia Atrian i Ventura
Carles Solsona i Sancho
Jordi Domingo i Feliubadaló
Montserrat Ponsà i Fontanals
Lluís Cornudella i Mir
Joaquim Prats i Cedo
Carles Bas i Peired
Maria Rosa Blanch

1986-1987

PRESIDENT
VICEPRESIDENTA 1A
VICEPRESIDENT 2N
SECRETARI
VICESECRETARI
TRESORER
VOCAL 1A (LEXICOGRAFIA)
VOCAL 2N (RECERCA)
VOCAL 3R (SESSIONS)
VOCAL 4A (RELACIONS EXTERIORS)
VOCAL 5È (PUBLICACIONS)
VOCAL 6È (ESTUDIANTS)
DELEGAT DE L'IEC
SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA

Josep Carreras i Barnés
Marta Estrada i Miyares
Jordi Vives i Puiggrós
Josep Boatella i Riera
Ramon Bartrons i Bach
Ricard Guerrero i Moreno
Sílvia Atrian i Ventura
Carles Solsona i Sancho
Xavier Testar i Ymbert
Montserrat Ponsà i Fontanals
Lluís Cornudella i Mir
Joaquim Prats i Cedo
Carles Bas i Peired
Maria Rosa Blanch

1987-1988

PRESIDENT
VICEPRESIDENTA 1A
VICEPRESIDENTA 2A
SECRETARI
VICESECRETARI
TRESORER
VOCAL 1A (LEXICOGRAFIA)

Josep Carreras i Barnés
Marta Estrada i Miyares
M. Teresa Gallart i Gallart
Josep Boatella i Riera
Ramon Bartrons i Bach
Ricard Guerrero i Moreno
Sílvia Atrian i Ventura

VOCAL 2N (RECERCA)	Oriol Bachs i Valldeu
VOCAL 3R (SESSIONS)	Xavier Testar i Ymbert
VOCAL 4A (RELACIONS EXTERIORS)	Montserrat Ponsà i Fontanals
VOCAL 5È (PUBLICACIONS)	Lluís Cornudella i Mir
VOCAL 6È (ESTUDIANTS)	Marc Ordeix i Rigó
DELEGAT DE L'IEC	Carles Bas i Peired
SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA	Maria Rosa Blanch

1988-1989

PRESIDENT	Josep Carreras i Barnés
VICEPRESIDENTA 1A	Marta Estrada i Miyares
VICEPRESIDENTA 2A	M. Teresa Gallart i Gallart
SECRETARI	Ramon Bartrons i Bach
VICESECRETÀRIA	Trinitat Cambras i Rius
TRESORER	Ricard Guerrero i Moreno
VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)	Francesc Calafell i Majó
VOCAL 2N (RECERCA)	Cristóbal Mezquita i Pla
VOCAL 3R (SESSIONS)	Xavier Testar i Ymbert
VOCAL 4A (RELACIONS EXTERIORS)	Montserrat Ponsà i Fontanals
VOCAL 5È (PUBLICACIONS)	Lluís Cornudella i Mir
VOCAL 6È (ESTUDIANTS)	Marc Ordeix i Rigó
DELEGAT DE L'IEC	Carles Bas i Peired
SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA	Maria Rosa Blanch

1989-1990

PRESIDENT	Ricard Guerrero i Moreno
VICEPRESIDENT 1R	Claudi M. Cuchillo i Foix
VICEPRESIDENTA 2A	M. Teresa Gallart i Gallart
SECRETÀRIA	Trinitat Cambras i Rius
VICESECRETARI	Vacant
TRESORERA	Sílvia Atrian i Ventura
VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)	Francesc Calafell i Majó
VOCAL 2N (RECERCA)	Josep Santaló i Pedró
VOCAL 3R (SESSIONS)	Xavier Testar i Ymbert
VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)	Ramon Bartrons i Bach
VOCAL 5È (PUBLICACIONS)	Lluís Cornudella i Mir
VOCAL 6A (ESTUDIANTS)	Gemma Estrada i Bertran
DELEGAT DE L'IEC	Carles Bas i Peired
SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA	Maria Rosa Blanch

1990-1991

PRESIDENT	Ricard Guerrero i Moreno
VICEPRESIDENT 1R	Claudi M. Cuchillo i Foix
VICEPRESIDENTA 2N	Francesca Rivera i Fillat

SECRETÀRIA	Trinitat Cambras i Rius
VICESECRETARI	Vacant
TRESORERA	Sílvia Atrian i Ventura
VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)	Francesc Calafell i Majó
VOCAL 2N (RECERCA)	Josep Santaló i Pedró
VOCAL 3R (SESSIONS)	Enric Ribes i Mora
VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)	Ramon Bartrons i Bach
VOCAL 5A (PUBLICACIONS)	Montserrat Ponsà i Fontanals
VOCAL 6A (ESTUDIANTS)	Gemma Estrada i Bertran
DELEGAT DE L'IEC	Carles Bas i Peired
SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA	Maria Rosa Blanch

1991-1992 _____

PRESIDENT	Ricard Guerrero i Moreno
VICEPRESIDENT 1R	Claudi M. Cuchillo i Foix
VICEPRESIDENT 2N	Francesc Rivera i Fillat
SECRETÀRIA	Trinitat Cambras i Rius
VICESECRETARI	Roser Pagan i Esquiús
TRESORERA	Sílvia Atrian i Ventura
VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)	Francesc Calafell i Majó
VOCAL 2N (RECERCA)	Josep Santaló i Pedró
VOCAL 3R (SESSIONS)	Enric Ribes i Mora
VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)	Ramon Bartrons i Bach
VOCAL 5A (PUBLICACIONS)	Montserrat Ponsà i Fontanals
VOCAL 6È (ESTUDIANTS)	Jordi Tamarit i Sumalla
DELEGAT DE L'IEC	Carles Bas i Peired
SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA	Maria Rosa Blanch

1992-1993 _____

PRESIDENT	Ricard Guerrero i Moreno
VICEPRESIDENT 1R	Enric I. Canela i Campos
VICEPRESIDENT 2N	Ramon Bartrons i Bach
SECRETARI	Joan Serratosa i Serdà
VICESECRETÀRIA	Roser Pagan i Esquiús
TRESORERA	Ruth Ferrer i Roig
VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)	Xavier Pons i Fernández
VOCAL 2N (RECERCA)	Josep Santaló i Pedró
VOCAL 3R (SESSIONS)	Enric Ribes i Mora
VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)	Vacant
VOCAL 5A (PUBLICACIONS)	Montserrat Ponsà i Fontanals
VOCAL 6È (ESTUDIANTS)	Jordi Tamarit i Sumalla
DELEGAT DE L'IEC	Carles Bas i Peired
SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA	Maria Rosa Blanch

1993-1994

PRESIDENT	Ricard Guerrero i Moreno
VICEPRESIDENT 1R	Enric I. Canela i Campos
VICEPRESIDENT 2N	Ramon Bartrons i Bach
SECRETARI	Joan Serratosa i Serdà
VICESECRETÀRIA	Roser Pagan i Esquius
TRESORERA	Ruth Ferrer i Roig
VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)	Xavier Pons i Fernández
VOCAL 2A (RECERCA)	Pilar Aluja i París
VOCAL 3R (SESSIONS)	Ferran Azorín i Marín
VOCAL 4A (RELACIONS EXTERIORS)	Teresa Español i Boren
VOCAL 5A (PUBLICACIONS)	Montserrat Ponsà i Fontanals
VOCAL 6È (ESTUDIANTS)	Jordi Tamarit i Sumalla
DELEGAT DE L'IEC	Carles Bas i Peired
SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA	Maria Rosa Blanch

1994-1995

PRESIDENT	Ramon Bartrons i Bach
VICEPRESIDENT 1R	Enric I. Canela i Campos
VICEPRESIDENT 2N	Jaume Betranpetit i Busquets
SECRETARI	Joan Serratosa i Serdà
VICESECRETÀRIA	Roser Pagan i Esquius
TRESORERA	Ruth Ferrer i Roig
VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)	Xavier Pons i Fernández
VOCAL 2A (RECERCA)	Pilar Aluja i París
VOCAL 3R (SESSIONS)	Ferran Azorín i Marín
VOCAL 4A (RELACIONS EXTERIORS)	Teresa Español i Borén
VOCAL 5A (PUBLICACIONS)	Francesca Vidal i Domínguez
VOCAL 6A (ESTUDIANTS)	Marta Longares i Berengueras
DELEGAT DE L'IEC	Carles Bas i Peired
SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA	Esther Gorgues

1995-1996

PRESIDENT	Ramon Bartrons i Bach
VICEPRESIDENT 1R	Jaume Betranpetit i Busquets
VICEPRESIDENT 2N	Lluís Cornudella i Mir
SECRETARI	Joan Serratosa i Serdà
VICESECRETÀRIA	Roser Pagan i Esquius
TRESORERA	Ruth Ferrer i Roig
VOCAL 1A (LEXICOGRAFIA)	Mercè Piqueras i Carrasco
VOCAL 2A (RECERCA)	Pilar Aluja i París
VOCAL 3R (SESSIONS)	Ferran Azorín i Marín
VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)	Xavier Pastor i Duran
VOCAL 5A (PUBLICACIONS)	Francesca Vidal i Domínguez

VOCAL 6A (ESTUDIANTS)	Marta Longares i Berengueras
DELEGAT DE L'IEC	Carles Bas i Peired
SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA	Esther Gorgues

1996-1997 _____

PRESIDENT	Ramon Bartrons i Bach
VICEPRESIDENT 1R	Jaume Betranpetit i Busquets
VICEPRESIDENT 2N	Lluís Cornudella i Mir
SECRETÀRIA	Roser Pagan i Esquius
VICESECRETÀRIA	Anna M. Gómez-Foix
TRESORER	Antoni Fernández Tiburcio
VOCAL 1A (LEXICOGRAFIA)	Mercè Piqueras i Carrasco
VOCAL 2A (RECERCA)	Pilar Aluja i París
VOCAL 3A (SESSIONS)	Montserrat Vendrell i Rius
VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)	Xavier Pastor i Duran
VOCAL 5A (PUBLICACIONS)	Francesca Vidal i Domínguez
VOCAL 6A (ESTUDIANTS)	Marta Longares i Berengueras
DELEGAT DE L'IEC	Carles Bas i Peired
SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA	Esther Gorgues

1997-1998 _____

PRESIDENT	Ramon Bartrons i Bach
VICEPRESIDENT 1R	Jaume Betranpetit i Busquets
VICEPRESIDENT 2N	Lluís Cornudella i Mir
SECRETÀRIA	Cristina Junyent i Rodríguez
VICESECRETÀRIA	Anna M. Gómez-Foix
TRESORER	Antoni Fernández Tiburcio
VOCAL 1A (LEXICOGRAFIA)	Mercè Piqueras i Carrasco
VOCAL 2A (RECERCA)	Pilar Aluja i París
VOCAL 3A (SESSIONS)	Montserrat Vendrell i Rius
VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)	Xavier Pastor i Duran
VOCAL 5A (PUBLICACIONS)	Francesca Vidal i Domínguez
VOCAL 6A (ESTUDIANTS)	Mar Cabeza i Jaimejuan
DELEGAT DE L'IEC	Carles Bas i Peired
SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA	Mariàngels Gallego i Ribó

1998-1999 _____

PRESIDENT	Ramon Bartrons i Bach
VICEPRESIDENT 1R	Jaume Betranpetit i Busquets
VICEPRESIDENT 2N	Lluís Cornudella i Mir
SECRETÀRIA	Cristina Junyent i Rodríguez
VICESECRETÀRIA	Cèlia Marrasé i Peña
TRESORER	Antoni Fernández Tiburcio
VOCAL 1A (LEXICOGRAFIA)	Mercè Piqueras i Carrasco

VOCAL 2A (RECERCA)
 VOCAL 3A (SESSIONS)
 VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)
 VOCAL 5A (PUBLICACIONS)
 VOCAL 6A (ESTUDIANTS)
 DELEGAT DE L'IEC
 SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA

Pilar Aluja i París
 Montserrat Vendrell i Rius
 Xavier Pastor i Duran
 Anna M. Gómez-Foix
 Mar Cabeza i Jaimejuan
 Carles Bas i Peired
 Mariàngels Gallego i Ribó

1999-2000

PRESIDENT
 VICEPRESIDENT 1R
 VICEPRESIDENT 2N
 SECRETÀRIA
 VICESECRETÀRIA
 TRESORERA
 VOCAL 1A (LEXICOGRAFIA)
 VOCAL 2N (RECERCA)
 VOCAL 3A (SESSIONS)
 VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)
 VOCAL 5A (PUBLICACIONS)
 VOCAL 6A (ESTUDIANTS)
 DELEGAT DE L'IEC
 SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA

Ramon Bartrons i Bach
 Jaume Betranpetit i Busquets
 Lluís Cornudella i Mir
 Cristina Junyent i Rodríguez
 Cèlia Marrasé i Peña
 Montserrat Aguadé i Porres
 Mercè Piqueras i Carrasco
 Emili Itarte i Fresquet
 Montserrat Vendrell i Rius
 Xavier Pastor i Duran
 Anna M. Gómez-Foix
 Mar Cabeza i Jaimejuan
 Carles Bas i Peired
 Mariàngels Gallego i Ribó

2000-2001

PRESIDENT
 VICEPRESIDENT 1R
 VICEPRESIDENT 2N
 SECRETÀRIA
 VICESECRETÀRIA
 TRESORERA
 VOCAL 1A (LEXICOGRAFIA)
 VOCAL 2N (RECERCA)
 VOCAL 3A (SESSIONS)
 VOCAL 4T (RELACIONS EXTERIORS)
 VOCAL 5A (PUBLICACIONS)
 VOCAL 6A (ESTUDIANTS)
 DELEGAT DE L'IEC
 SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA

Pere Puigdomènech i Rosell
 Jaume Reventós i Puigjaner
 Lluís Cornudella i Mir
 Cristina Junyent i Rodríguez
 Àurea Navarro i Sabaté
 Montserrat Aguadé i Porres
 Mercè Piqueras i Carrasco
 Emili Itarte i Fresquet
 Montserrat Vendrell i Rius
 Xavier Pastor i Duran
 Cèlia Marrasé i Peña
 Araceli Rosa i de la Cruz
 Ricard Guerrero i Moreno
 Mariàngels Gallego i Ribó

2001-2002

PRESIDENT
 VICEPRESIDENT 1R
 VICEPRESIDENT 2N

Pere Puigdomènech i Rosell
 Jaume Reventós i Puigjaner
 Oriol Bachs i Valldeneu

SECRETÀRIA	Àurea Navarro i Sabaté
VICESECRETARI	Josep Clotet i Erra
TRESORERA	Montserrat Aguadé i Porres
VOCAL 1A (LEXICOGRAFIA)	Mercè Piqueras i Carrasco
VOCAL 2N (RECERCA)	Emili Itarte i Fresquet
VOCAL 3A (SESSIONS)	Montserrat Vendrell i Rius
VOCAL 4A (RELACIONS EXTERIORS)	Cristina Junyent i Rodríguez
VOCAL 5A (PUBLICACIONS)	Cèlia Marrasé i Peña
VOCAL 6A (ESTUDIANTS)	Araceli Rosa i de la Cruz
DELEGAT DE L'IEC	Ricard Guerrero i Moreno
SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA	Mariàngels Gallego i Ribó

2002-2003 _____

PRESIDENT	Pere Puigdomènech i Rosell
VICEPRESIDENT 1R	Jaume Reventós i Puigjaner
VICEPRESIDENT 2N	Oriol Bachs i Valldeu
SECRETÀRIA	Àurea Navarro i Sabaté
VICESECRETARI	Josep Clotet i Erra
TRESORERA	Montserrat Aguadé i Porres
VOCAL 1R (LEXICOGRAFIA)	Ricard Roca i Pascual
VOCAL 2N (RECERCA)	Lluís Tort i Bardolet
VOCAL 3A (SESSIONS)	Montserrat Vendrell i Rius
VOCAL 4A (RELACIONS EXTERIORS)	Cristina Junyent i Rodríguez
VOCAL 5A (PUBLICACIONS)	Cèlia Marrasé i Peña
VOCAL 6A (ESTUDIANTS)	Araceli Rosa i de la Cruz
DELEGAT DE L'IEC	Ricard Guerrero i Moreno
SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA	Mariàngels Gallego i Ribó

LA CIÈNCIA EN UN MÓN DESIGUAL

Federico Mayor Zaragoza

Conferència pronunciada per Federico Mayor Zaragoza, exdirector general de la UNESCO, en la sessió d'homenatge als socis emèrits, celebrada el 23 de maig a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans.

Damunt la taula de l'*Abbé Pierre*, ja fa anys, vaig veure que hi havia un paper i vaig tenir curiositat per veure què hi deia: «només hi ha una urgència, compartir millor», —*partager*, subratllava ell. Aquest ha estat el gran fracàs de la nostra societat, sobretot durant el segle xx: hem estat capaços de fer uns avenços extraordinaris, descobrir els antibiòtics, les pràctiques quirúrgiques més fantàstiques..., hem fet, des d'un punt de vista d'arsenal de coneixements, uns avenços fantàstics, però no els hem sabut distribuir d'una manera adequada, no els hem sabut donar a aquest món que es fa cada vegada més desigual, i només pensem en les desigualtats econòmiques i en les desigualtats socials que en resulten. No ens adonem, però, que la desigualtat més gran és, precisament, la del coneixement, la del coneixement científic, la que dóna aquesta capacitat endògena, la que dóna la possibilitat que els pobles i la seva gent puguin —encara que no sempre siguin capdavanters— col·laborar en les transformacions científiques i tecnològiques. Que almenys puguin col·laborar, que no siguin espectadors, només de veure com els altres que sí que tenen aquest coneixement, i en tenen, per tant, l'aplicació, arriben i exploten aquests recursos naturals. Els haurien de donar la possibilitat de viure millor, en aquest moment, precisament perquè no s'han sabut compartir ni els béns materials ni el coneixement. Molts d'ells l'únic que poden fer cada dia és intentar sobreviure... I si poden viure poden crear.

Els vull afirmar que aquesta capacitat de creació és una desmesura biològica. Jo, com a bioquímic, he de dir que aquestes desmesures són la nostra esperança, perquè precisament és el que ens dóna la possibilitat de pensar que sí que hi ha solucions per als problemes, les quals avui, aparentment, encara no hem trobat, perquè som capaços d'imaginar, som capaços de tenir un comportament que no sigui lineal i, per tant, que no sigui fatalista.

Compartir, doncs, sobretot els coneixements, per afavorir l'alliberament de les persones i dels pobles, perquè puguin viure permanentment amb aquest 50 % de

llums i d'ombres, de certes i d'interrogacions, perquè puguin en cada moment tenir una posició o tenir l'altra, però essent la seva decisió i essent el resultat de la seva reflexió. No actuar només perquè de vegades, des d'instàncies molt llunyanes de poder —de poder mediàtic, en aquest moment— els diuen què han de fer. Aquest comportament, que podria ser lliure, que podria ser almenys el seu comportament, el resultat de la seva reflexió, no ho és. Pel que fa a això vull deixar molt clar des del començament el que tots ja sabem, sí..., però ho hem de dir, perquè encara fa unes hores he sentit dir que som a la societat del *coneixement*. Ja m'agradaria! Voldria poder arribar aquí, en aquest norantè aniversari de la Societat Catalana de Biologia i dir: «Felicitats, us desitjo molts anys, molts anys; ja som a la societat del coneixement!» No és veritat: només un grup que no va més enllà del 17 % de l'aldea global som a la societat de la informació. Dels sis mil cent milions de persones que avui vivim sobre la pell de la terra —i tots som, no cal oblidar-ho, iguals en dignitat—, només aquest percentatge viu en la part afavorida d'abundància, de prosperitat. Els altres no hi viuen..., i no poden accedir al coneixement que els podríem fer arribar a través d'uns sistemes de comunicació interactius, fantàstics. Pel que fa als sistemes d'informació, hem avançat molt, però no oblidem que la capacitat distintiva de la condició humana és ser capaços de pensar, de reflexionar, d'anar buscant amb imaginació respostes a les preguntes que ens fem.

Ja he contat moltes vegades la importància que tenen els grans, que t'orienten en la teva vida, en el meu cas la vida científica. Tenia l'honor d'estar treballant amb el professor Hans Krebs, a Oxford, i em va ajudar i estimular molt durant molts anys, i el recordaré sempre amb afecte. No solament, però, em va ajudar com a científic; també em va ajudar d'una altra manera. Em recordo que va arribar un dia, ja una mica tard, un divendres, a Oxford, i va veure llum al meu laboratori; em va venir a veure i em va dir: «Què fa aquí? Què fa, si és divendres i són les vuit de la tarda?» Jo li vaig dir: «Miri, és que he d'utilitzar aquests aparells perquè no en tinc a Granada, iestic aquí traient dades.» I em va dir: «A partir d'ara també vostè farà festa divendres, i pensarà.»

I va afegir una cosa que no oblidaré mai: «Research is to see what others can see, and to think what nobody has thought.» *La recerca és veure el que els altres també poden veure, i pensar el que ningú no ha pensat.* I crec que tenia tota la raó: la recerca és un acte de creació. La recerca científica, ho hem de dir molt clar, no és el resultat d'una investigació mecànica de la realitat i d'intentar demostrar una hipòtesi que haurem pogut fer: és pensar contínuament el que els altres fins ara no han pensat. I això, aquesta capacitat de tenir respostes pròpies i de reflexionar sobre la informació, és el que ens dona el coneixement i el que ens dona la possibilitat de tenir un desenvolupament endogen; i això és el que es va pensar perquè el món fos menys desigual.

En acabar una guerra terrible, la guerra del 39, l'any 45, amb les més abominables pràctiques d'extermini —què els he de dir a molts de vostès!, que ho deuen saber per referència, o... més directament—, havíem tingut un Pearl Harbour amb kamikazes i suïcides, que es van encarar d'aquella manera terrible a l'armada més important del món. I no eren musulmans, eh!; eren tots de l'Imperi del Sol Naixent,

i morien per un emperador, no per Déu. Ho dic perquè, en acabar tot aquest aquell tràngol terrible, van dir: «Hem de tenir un marc a escala mundial que sigui jurídic i ètic a la vegada, on no hi hagi impunitat, i hem de construir finalment una democràcia a escala mundial, perquè això és l'únic que ens pot assegurar que no torni a passar el que ha passat i que, en comptes d'utilitzar la força, ho puguem repartir tot millor i construir un món diferent.» I la prova que ho pensaven, i que eren els Estats Units els líders, és que la reunió va tenir lloc a Bretonwoods per a les institucions financeres i econòmiques, i a San Francisco per a la gran institució política del sistema de les Nacions Unides. I també ho prova el que van dir: «Nosaltres, els pobles.» I hi insisteixo molt perquè veieu les concepcions diferents en un moment o en un altre. Els Estats Units van liderar el pensament de la democràcia a escala mundial, i van ser ells els impulsors que no es digués «nosaltres, els estats», «nosaltres, els governs». No. «*Nosaltres, els pobles*, hem decidit evitar als nostres fills l'horror de la guerra.» «I per a això, què hem de fer?», van dir. «Per a això hem de tenir un horitzó moral», i Leonora Roosevelt, René Cassin, i molts altres van redactar aquesta meravellosa Declaració de Drets Humans, i van dir: «Ara hem de procurar-nos un desenvolupament per a repartir millor tot el que tenim.»

I també teníem el coneixement. L'any 54 és un any en què es veu que es vol reduir la desigualtat del món. Començaven a dir com ho podríem fer, com podríem, mitjançant algunes institucions —per a l'alimentació, per a la salut, per a l'educació, la ciència i la cultura—, assolir un desenvolupament endogen, és a dir, un desenvolupament en què els països i les persones —que tenen aquesta eina fantàstica, que és la capacitat d'acció que dóna el coneixement i la ciència— tinguin la possibilitat de, encara que no siguin capdavanters, no veure com altres països, els països més poderosos, utilitzen la seva terra i el que conté.

I va passar exactament el contrari. Ho dic perquè quan ara veiem un món desigual és perquè aquella bona intenció de dir «hem de fer un desenvolupament que sigui integral, i que sigui endogen», —i, com va dir Gro H. Brundtland, «respectuós amb el medi ambient i sostingut, un desenvolupament que no afecti de manera irreversible l'entorn ecològic»— es va quedar en la intenció. I al final, Richard Joli, al voltant de l'any 89, va dir: «A més, ha de ser *humà*.» Fixeu-vos-hi! Havien tret del desenvolupament, precisament, la cara de les dones i dels homes de la terra, i havien tingut en compte només *factors econòmics, factors d'interès*. Malgrat tot, al final, ja cap a l'any 90, diuen: «No, no; el desenvolupament ha de ser humà, i el primer que hem de fer és alliberar tots els éssers humans amb el coneixement.» Doncs s'ha fet exactament el contrari. Ens han anat convertint a poc a poc en receptors passius d'informació. Els americans en diuen *screen-driven people* —persones que estan finalment dirigides per la pantalla—, perquè es passen el dia davant de la pantalla de l'ordinador, o davant de la pantalla del televisor, o davant de la pantalla del joc electrònic. Sempre estan davant d'una pantalla, i sempre estan rebent informació. I com menys pensen, menys lèxic tenen, i poc a poc aquestes persones ja no poden ser agents socials d'una democràcia forta, d'una democràcia participativa, capaç d'aplaudir, però també capaç de dir «ja n'hi ha prou!». I poc a poc ve el que a mi més em preocupa d'aquest món desigual d'avui: el silenci. Vaig tenir l'oportunitat,

l'any 61, com a bioquímic, d'assistir al congrés mundial de bioquímica, a Moscou. Em va impressionar tantíssim aquell silenci! Vaig veure Alexander Spirin, una personalitat; i havia de callar, perquè teníem por. Era el silenci dels silenciats, era el silenci dels que no podien parlar perquè se la jugaven, i durant molts anys vaig fer tot el que vaig poder. Ja sé que és poca cosa, però si pots obrir petites finestres... Tots els anys hi vaig anar, i vaig utilitzar els doctorats *honoris causa* —a vegades amb finalitats no acadèmiques, tot s'ha de dir—, però volia que aquells científics poguessin veure que fora d'aquell espai de silenci i d'imposició hi havia una altra manera de veure les coses i d'actuar. Sobretot hi havia la possibilitat d'expressar-se.

I avui, gràcies, sobretot, a un gran personatge històric, aquell sistema ja s'ha afonat. Avui tenim el mateix silenci, però ja no és el silenci dels silenciats: és el silenci dels silenciosos, és el silenci de les institucions i de les persones que, podent parlar i sabent-ne, no parlen... i callen. Callen i veuen com s'intenta solament escriure el dia a dia —hi ha vegades, però, que això és irremeiable, i no podem dir als que escriuen avui que deixin d'escriure. Sí que els hem de demanar, però, que no escriguin l'esdevenidor, el futur. No tenen dret a escriure el futur, perquè el futur l'ha d'escriure la generació que viurà d'aquí a uns anys. I és l'únic que podem donar intacte als nostres fills. El passat ja és passat. A vegades els historiadors diuen: «No, no, les coses són tal com van ser, i les podem descriure.» Però, malauradament, ja no les podem escriure. El que podem escriure, d'una manera diferent, és el futur, i per a això ens hem d'expressar, i hem de dir si hi estem d'acord o no. Això no vol dir que només hàgim de dir que no: també hi som per a dir que sí, però no podem dir que sí en un moment en què tenim aquesta influència mediàtica enorme. No podem dir que sí quan veiem que es redueixen totes les xifres relatives a les accions de cooperació internacional i de promoció científica de les Nacions Unides i dels diferents països pel que fa a l'ajut a escala internacional. Tenim l'excepció dels països nòrdics, als quals hem de dir, com sempre, *chapeau*. Ho estan fent molt bé, ajuden, com es va prometre que es faria; però els altres països, incloent-hi, per descomptat, l'estat espanyol, no estan a l'alçada de les promeses que havíem fet. L'ajut a escala mundial està baixant, en comptes de pujar, i tot aquest sistema de repartir-ho tot millor —també el coneixement—, de fomentar que la gent que té ja una preparació pugui anar d'un costat a un altre, tornar després als seus països, i fer llavors una feina important des d'un punt de vista científic, és més una aspiració que una realitat. Ara mateix les coses es fan tot dient: «Ara us donarem unes beques i després ja veurem.» El resultat després de molts anys és que avui tenim trenta mil científics de l'Àfrica subsahariana treballant als països més avançats del món.

No solament no els hem donat aquell 0,7 % que havíem dit que els donaríem per al seu desenvolupament endogen, perquè ells també poguessin treballar i tenir una educació completa, sinó que, a més, els seus millors talents —perquè hem utilitzat mecanismes inadequats per a la promoció científica i per a aquesta distribució del coneixement— són avui a fora d'aquests països. Però és que, a més —i això sí que crec que no s'ha sabut veure, ni s'hi ha sabut reaccionar—, l'educació en tots aquests països s'ha considerat com una responsabilitat dels països més avançats, més pròspers. I hem dit llavors: «Alfabetització i educació de masses.» Des del pri-

mer moment em vaig rebel·lar contra això, ja fa molts anys. Abans de la UNESCO i de tot això ja deia: «És que no pot ser, és que l'educació no és de masses, ni l'alfabetització...» Per a què cal l'alfabetització? Per a què els cal saber llegir i escriure si són gent que viuen en unes condicions absolutament inhumanes? Sempre recordaré una dona d'un poble pròxim a Quito, quan vaig anar a unes jornades d'alfabetització. M'ensenyava les mans i em deia: «Miri: deu hores recollint cebes avui. Vostè creu que ara m'han de venir aquí, a més, a dir que jo sóc ignorant? I m'han de venir a dir que jo el que haig de fer és aprendre de dir que la *m* amb la *a* fa *ma*? Jo el que vull és que vostès em vinguin a dir que sóc una dona i que tinc dignitat, i que puc, a poc a poc, fer que els meus fills vagin a l'escola i sentir-me, jo també, una persona respectada. Això és el que jo vull, en comptes que vinguin aquí a dir-me que “vostè el que ha de tenir són quatre coneixements fonamentals i, a més, llegir i escriure bé”...» A més, se'ls ensenya amb l'idioma colonial, i això, pel que sembla, ha de quedar molt clar.

«No ho hem sabut fer», vam dir molt clarament l'any 95, en una gran reunió sobre educació d'adults a Hamburg. Vam dir *no!* S'ha de canviar, i s'ha de dir molt clarament que el que volem és ajudar cada persona, sobretot cada dona, que són les que ho passen pitjor. «El que volem és ajudar-la perquè vostè vegi que li estem donant la mà, i que vostè mateix ens orienti i ens digui què hem de fer, perquè la volem ajudar *a vostè*.»

Hi ha països que no estan interessats que aquests altres països siguin educats. És a dir, que siguin països realment lliures, que sàpiguen dir *prou*, que tinguin persones que, com deia el gran pedagog espanyol Giner de los Ríos, siguin capaces de dirigir amb sentit la seva pròpia vida, que és el que és una persona educada. Doncs això és la qüestió: no es tracta que els diguem: «Bé, ara vostè ja sap escriure i llegir.» I per a què, als cinquanta anys? Què en faran, allà en aquell poble on l'únic que han de fer ells i els seus fills és treballar del matí a la nit per intentar sobreviure? Fins i tot la mica d'aigua que necessiten l'han d'anar a buscar; i l'han de bullir, perquè no està en condicions. És que la situació és terrible! Per això, quan em parlen de globalització, jo contesto: «Globalització, de què? D'aquest 17 %, potser sí. I l'altre 80 %?» També els repeteixo moltes vegades que el 50 % de la humanitat no ha fet mai una trucada telefònica. Això ho hem de pensar, i hem de pensar que al voltant de 30.000 persones moren de fam tots els dies. I, és clar, no ens n'adonem, perquè moren silenciosament, anònimament. Aquell gran metge, el professor Lawn, que era el president de la Societat de Cardiologia dels Estats Units, quan li van donar el Premi Nobel —ell el va rebre en nom de la institució— va dir: «Aquests són els invisibles que hem de saber veure, hem de saber veure allò que no es veu a la televisió, que hi ha gent que mor de fam tots els dies, i aquestes són les grans desigualtats, aquest és el món desigual real. Però, per què moren de fam? Moren de fam perquè hem de distribuir millor els mitjans i els coneixements —no donar-los, o maquillar la pobresa—, i hem de fer que ells puguin anar endavant. I per a fer això el primer que cal és *escoltar*.»

Contaré dues anècdotes pel que fa a això.

Com a tàctica de «maquillatge», per a alguns és molt fàcil dir-hi: «Bé, vostè no es preocupi: nosaltres aquí li ho donem tot. Aquí té uns préstecs, *no unes subvencions*; els donem uns préstecs amb uns interessos, i vostè no es preocupi. Ara, carreteres; i ara tindrà aquí uns hotels i unes instal·lacions, unes infraestructures; i no cal dir que li ho farem nosaltres, els nostres enginyers i arquitectes. No es preocupi. Ho faran les nostres empreses, que d'aquesta manera aniran endavant. Vostès —no cal dir-ho—, que el que han de fer és reduir el seu personal funcionari, que ja tenen saturació...» Això de la saturació del funcionariat és veritat en alguns països, però no en tots, i per això no es poden aplicar fórmules uniformes. Què és el què ha passat? La gran reducció de funcionaris d'aquests països ha estat de mestres, de professors i professores. Perquè, és clar, si hi ha els quatre nebots dels president i tot això, aquests no els tocaran; el que reduiran són els altres. I els altres funcionaris normalment eren, precisament, els d'educació. I de tot això resulta que tenim unes obres d'infraestructura que no poden fer els països als quals es presten els diners —que, per tant, resten endeutats—, però al mateix temps ens trobem que aquests mateixos països han de disminuir els seus efectius educatius i al mateix temps han de privatitzar. Privatitzar està bé si pensem que d'aquesta manera repartim. Però què poden privatitzar alguns d'aquests països? Us podeu imaginar què pot privatitzar Mauritània, per exemple? Sorra? Aleshores, què ha passat? Que hi ha hagut també una evasió —especialment greu en alguns països— de capitals. Els capitals se n'han anat! El que abans, encara que modest en quantitat, era d'aquell país, se n'ha anat fora. Com a resultat, un continent de la riquesa i la capacitat creativa —fantàstiques— d'Amèrica del Sud, avui té un deute de 750.000 milions de dòlars, però ja n'ha pagat 850.000. És a dir, que pensem que ja ha pagat més del que deu, però el pagament del deute en alguns països, com per exemple l'Equador, representa el 41 % del pressupost nacional. Aquesta és la raó d'aquesta asimetria, d'aquest món desigual de què parlem. Els havíem promès una quantitat —havíem dit el 0,7 %, cosa que vol dir que ens quedàvem el 99,3 %, que no està malament— i no els l'hem donada. I després els hem dit «ara us donarem un préstec», però al mateix temps els exigim que «nosaltres us farem les coses, i vosaltres...» I al final, els estem maquillant, com em deia el rei de Tailàndia un dia: «Miri, veu? Ha vingut una mica de pluja i una mica de vent, i miri com ens hem quedat: se n'ha anat tot allò, aquell Rimmel que ens havien posat, estàvem tots... Fins i tot ens deien *tigers*, “són els ‘tigres’ del sud-est asiàtic!” Ara se n'ha anat aquell maquillatge i, què som? Som com abans: gatets; però al mateix temps devem un munt de diners.» I això és el que ha passat: s'ha fet un sistema que no era l'apropiat. S'ha dit moltes vegades, s'han fet fins i tot resolucions a les Nacions Unides tot dient: «Escolti'm, que això no pot ser, que no es pot aplicar el mateix sistema.» Però el resultat és que en aquest món desigual la desigualtat, en comptes de minvar, creix. Ho anàvem dient, però com *Cassandra*, no ens fan cas, perquè el poder està acostumat a reaccionar d'acord amb uns estímuls o uns altres, i encara no tenim prou veu per a dir: «Escolti'm: ho diem no solament en benefici dels que avui pateixen, ho diem també en benefici dels altres, dels que avui són els poderosos, perquè deixaran de ser-ho, o pot haver-hi una tensió tan gran que un dia produeixi un conflicte, i

aquest conflicte es podria evitar.» Hem de fer tot el que puguem, perquè la gran funció dels científics és evitar. La gran funció del coneixement és preventiva i, per tant, el que no podem fer quan som predictius i, per tant, potencialment preventius, és que ens diguin: «Nosaltres estem aquí enfeïnats amb altres coses, les urgències no ens deixen veure.» S'han utilitzat fórmules de desenvolupament i de distribució del coneixement totalment inapropiades, però, a més, s'ha fet des del que podríem anomenar *torres de marfil*, aquestes torres isolades, aïllades, dels grans països, dels més pròspers.

Heus ací la meua segona anècdota. L'he repetida moltes vegades, perquè per a mi va ser fonamental.

Feia poc de temps que era director general de la UNESCO i vaig anar a Àfrica. A mi Àfrica m'ha ensenyat moltíssim, i el cert és que nosaltres podem tenir més sabers, però ells tenen més saviesa. He après tot el que es puguin imaginar, i realment són gent fantàstica, perquè viuen, a més, amb una austeritat i una frugalitat realment extraordinàries. Imagineu-vos Burkina Fasso, un poble molt a prop de Ouagadougou, la capital. El director general era una persona important, i hi anava el president, el vicepresident, el ministre de cultura, el ministre d'educació..., i jo hi portava també els meus assessors, els meus assistents, i qui-sap-lo de gent. Vam fer els discursos, vam parlar de la reforma educativa i l'educació a Àfrica, i allà hi havia la mestra. *La mestra*. Quina riquesa, l'experiència de cada persona! I què poc que la utilitzem, què poc! Aquesta dona tenia una cara que no oblidaré mai, i ens mirava fent els discursos; al final em va dir: «Escolti'm, vol venir un moment? Miri, m'ha agradat el que ha dit, però li vull dir una cosa: aquí vénen vostès els de la UNESCO, vénen els d'UNICEF, vénen les ONG europees... Tothom ve a donar-nos consell, i no ha vingut ningú a escoltar els meus! I els que sabem d'educació a Àfrica som nosaltres: fa vint-i-cinc anys que estic en aquest poble explicant. Vostè creu que sap més que jo del que aquí ens fa falta? Home, vinguin alguna vegada a rebre alguna lliçó, i no solament a donar-nos-en.» Em va impressionar tant aquella mestra que quan vaig arribar a París vaig reunir tots els directors i els vaig dir: «Escolteu, tots els manuals aquests ja els podeu deixar. No dic que els llanceu a la paperera, perquè sempre van bé per a la història, però els podeu guardar a la biblioteca. A partir d'ara serem la UNESCO de l'escolta, escoltarem la gent i els direm: "A vostès, que tenen la immensa riquesa de la seva experiència, els hem d'escoltar; són vostès els que saben les solucions que hi poden escaure".» Cal escoltar i no actuar amb unes fórmules que fan que al final els prestadors siguin cada vegada més rics i els prestataris cada vegada més pobres.

Són coses molt elementals, si es vol, però és així, i en aquest món desigual s'haurien pogut anar reduint les desigualtats si haguéssim tingut aquest coneixement millor distribuït. Però no ho hem pogut aconseguir: s'han creat unes tensions enormes, i s'han començat a complir les previsions que s'havien fet fa molt de temps. Quan aquesta pobresa passa a ser misèria arriba una situació en què hi ha gent que... no és que sigui dolenta, no és que sigui terrorista, no; però arriba un punt en què alguns aguanten, però n'hi ha que tenen un moment de desequilibri. Arriba un moment que fan coses que potser no volien fer, i diuen: «Ja no puc més!»

Sempre recordaré un dels personatges més impressionants del nostre temps, en Nelson Mandela. Fixeu-vos si és un home impressionant i diferent que, després d'estar vint-i-set anys a la presó, quan va sortir, en comptes de fer-ho amb set d'amargor i de venjança, ho va fer amb els braços oberts i amb una gran complicitat amb el que Frederic DeClerk va fer: acabar amb aquella situació perversa de l'*apartheid* racial. Ell mateix, al cap d'un temps, em deia un dia a Pretòria: «Miri, el que em diu vostè ara de l'Alexandra Town Ship —que és més petita que Soweto a Johannesburg, però hi viuen 400.000 persones negres, i en una àrea on van a parar la major part de les aigües residuals i de les escombraries de Johannesburg. He fet tot el que he pogut perquè també després de l'*apartheid* racial pogués alleugerir, reduir l'*apartheid* social, i no ho he aconseguit.» El Mandela no ho ha aconseguit. Per què? Doncs perquè arriba un moment en què els científics hem de contribuir a estudiar la realitat, a respondre les qüestions. Per què aquest món desigual? Per què no es pot arreglar? Per què el Nelson Mandela, el primer president negre d'Àfrica del Sud, que, amb molta diferència, és la part més desenvolupada d'Àfrica, no ha pogut canviar les coses? I quan fem l'estudi ens adonem que el primer que hem de fer és conèixer la realitat. I per a transformar la realitat s'ha de conèixer, no podem viure de percepcions, d'aproximacions: hem de conèixer la realitat, i la realitat és que els africans no poden transformar el que no els pertany. Àfrica en bona mesura no és dels africans, i si no mireu d'on vénen el gas, i el peix, i el petroli, i moltes matèries primeres. Vénen d'un continent que ja no és seu, perquè s'han format aquests grans conglomerats supranacionals i a poc a poc s'han trobat que ells mateixos ja no dominen unes tecnologies que són les que han substituït el colonialisme polític, i que avui constitueixen un colonialisme tecnològic. I aquest món que s'hagués pogut, per benefici de tots, fer més igual, s'ha fet més desigual. Recordo amb gran emoció, com estic segur que molts de vosaltres, el segon centenari de la Revolució Francesa, quan celebraven aquell mes de novembre de 1989, i de sobte vam veure com s'afonava el mur de Berlín. Vam dir: «Quina meravella!» Jo vaig escriure, me'n recordo: «S'ha afonat un sistema que, basat en la igualtat, s'havia oblidat de la llibertat.» Però també vaig afegir: «Ara s'afonarà, si no ho canviem, un sistema basat en la llibertat que s'ha oblidat de la igualtat.» I per això és cada vegada més desigual, perquè no ens hem recordat que ha de ser *llibertat, igualtat* i, com diu l'article primer de la Declaració Universal dels Drets Humans, *fraternitat*; «tots els homes són lliures i iguals», tots els éssers humans, diu, «són lliures iguals en dignitat, tots estan dotats de raó i es relacionen per la fraternitat». Això és el que hem de fer, tant que parlem dels drets humans. Em recordo que quan era ministre a vegades deien: «Oye, en este acuerdo iría bien añadir algo de cultura.» Tothom té la impressió que la cultura fa bonic, com un llacet. Sempre s'havia identificat *cultura* no amb *comportament*, que és la gran definició de *cultura*, sinó com la *belleza*, quelcom que presenta millor les coses.

I ara, en canvi, ja fa alguns anys que veig que es parla molt dels drets humans. «Signarem no sé què..., i els recordarem els drets humans.» Què és això? Els drets humans no es recorden ni es donen, ni s'atorguen, ni els tenen uns països i altres

no: els drets humans són inherents a cada ésser humà i, per tant, si volem fer un món que sigui menys desigual, cal tenir molt presents algunes coses fonamentals.

D'una banda, la globalitat del món. No la globalització, que això, al meu mode de veure, és un mot de moda, com he dit abans, i l'únic que he vist globalitzat fins ara és la pobresa i l'oblit. Però si hi ha una globalitat evident, és a dir, una aldea global, no podem dir: «Nosaltres estem aquí molt bé i els altres que s'arreglin.» Penseu el que pot passar amb la sida: se'n moren a tort i a dret en alguns països africans. A Moçambic s'havia aconseguit fa quinze anys una edat mitjana de seixanta-dos anys; avui estan una altra vegada a quaranta. Aquesta és la previsió i això és el que està passant, i hem dit: «No, no, no els podem tractar; tractar aquesta gent de sida és molt car.» I vet ací que ens gastem 2.000 milions de dòlars al dia en armament. Podem tenir vergonya de dir que és molt car tractar la sida? Però és que, a més, no és solament una qüestió moral o ètica, és que hi ha un *boomerang* possible: avui les cinc variants del virus de la sida només poden, com saben, transmetre's de sang a sang; no resisteixen viure a les mucoses. Ah!, però si hi ha un dia que hi ha una variant que sí que resisteix viure a les mucoses, podria ser una altra vegada com al segle XIII o al segle XIV. Podria ser una enorme epidèmia, per a la qual, a més, no estariem preparats. Ho dic perquè ara ja no podem dir que nosaltres estem bé i els altres que vagin fent, «què hi farem...». No ho podem dir, perquè ja veieu com tenim tot això de la contaminació i el medi ambient, i la sanitat... Per tant, la globalitat és fonamental i és una visió científica que ens ha de fer veure la realitat en el seu conjunt i no solament parcel·lada.

De l'altra, la complexitat. Una forma d'adreçar els problemes de manera multidisciplinària és absolutament fonamental, i tenim els mitjans i les eines informàtiques per a fer-ho. No podem dir: «No, es que això és molt complicat i ho farem una miqueta més senzill.» No ho podem fer més senzill! Hi ha hagut vegades que, amb bona voluntat, hem fet senzill el que és complex, perquè ho entenguessin, per exemple, els que prenen decisions, i quan han pres una decisió ens hem equivocat, perquè prenen la decisió sobre la percepció, i no sobre la realitat, que, al capdavall, és el que ens interessa. Per a canviar la realitat hem de saber reconèixer i adreçar la complexitat d'aquesta realitat tal com és.

Ja els parlava abans de la importància essencial, al meu mode de veure, de l'anticipació. Una institució com la Societat Catalana de Biologia, com l'Institut d'Estudis Catalans, ha de ser una gran talaia, una gran torre de vigilància. Ha de ser una gran institució d'anticipació, perquè aquesta és una gran mostra de la capacitat que tenim per a fer el món més igual, i això sí que ho hem aconseguit. Per exemple, les vacunes han fet els nens del món, en aquest aspecte, més iguals, perquè els han donat la mateixa capacitat d'immunització. La generalització implica tenir molt patent quins són els escenaris de futur i per a això hem de tenir memòria: hi ha un deure de memòria, i hem de tenir capacitat prospectiva per a fer aquests escenaris de futur. No comprenc com no hem après les lliçons dels grans esdeveniments del nostre món en els últims quaranta anys. No comprenc, com, quan va passar el que va passar a Cambotja, no es va dir immediatament: «Mai més no ens deixarem.» No... Es parlava de la *sobirania nacional*. Què és això de la «sobirania

nacional»? Quan un individu, un grup, com l'Ancar i el Pol Pot, estan completament bojós; quan són capaços d'assassinar dos milions de persones de set milions i mig d'habitants, i els altres estem allí mirant..., com es pot parlar de «sobirania nacional»? És una vergonya. Com és que no ho hem après, això? Si ho haguéssim après no hauria passat el que va passar a Somàlia, Rwanda, Sierra Leone, Haití, Guatemala, Nicaragua... Tot això no hauria passat si haguéssim tingut en aquell moment capacitat d'acció.

Tenim dos deures. Un és el deure de la memòria, i és molt important que diguem: «Això no pot tornar a passar!» L'altre és la deducció dels esdeveniments que ens diuen que s'ha canviat la situació, que s'ha girat la truita. Estic segur que Napoleó, si diuen que era tan llest, quan devia veure que uns quants tipus amb patilles allà a Bailén guanyaven la gran *Armée* amb tots els cavalls, devia pensar: «Com pot ser que aquests tipus ens guanyin?» Estic segur que degué arribar a algunes conclusions. Doncs jo no em podia imaginar que això tornés a passar en aquest món tan convuls, tan diferent i desigual, i en un esdeveniment com la Guerra del Vietnam. I tot amb un bambú i, com deia el general Giap, «la força de la gravetat, unes pedres i una bomba dins del plàstic». Aquesta és la situació real: la gran potència del món va perdre una guerra i sembla que ningú no se n'hagi adonat, ni ningú n'hagi tret les conseqüències. Ja no eren tants tancs contra tants d'altres tancs, tants avions contra tants d'altres avions, tants submarins contra... Ho dic perquè és molt important que els científics procurem aportar als que prenen decisions una manera de pensar que potser els ajudaria, una manera de pensar deductiva, que tingui en compte el que ha passat, però sobretot que tingui en compte uns escenaris de futur perquè s'eviti el que es vol i s'ha d'evitar.

I, finalment, una visió a llarg termini. Sempre estem pensant en les properes eleccions, i abans s'ha de fer tal cosa i... Això no pot ser. Quan pensem en els nostres fills i els nostres néts no podem dir que d'aquí a quatre mesos ja en parlarem perquè passarà no-sé-què, o hi haurà la cimera de no-sé-quants. Hi ha coses que no poden esperar. Fixeu-vos com els Estats Units, que van liderar les Nacions Unides l'any 45, van dir: «Nosaltres, els pobles, hem decidit evitar als nostres fills l'horror de la guerra.» Eren gent que pensaven endavant, i això és el que nosaltres hem de fer. Aquesta és la gran capacitat que els científics poden aportar.

Malgrat l'existència d'una voluntat política, avui tenim una dificultat addicional per a començar a canviar les tendències actuals d'un món tan desigual. No és que no ens escoltin, que no ens escolten: és que ja no ens senten. Potser no ens volen escoltar, però encara sentirien el soroll; però és que ara s'han fet gegants. Hi ha hagut una transferència molt important de poder, des de l'estat al sector privat, però a més hi ha hagut un gigantisme de l'estat i del sector privat, i la Unió Europea n'és un exemple; però després tenim el Mercosur i l'Asean, i el no sé què. Els estats s'uneixen i es fan molt més grans i ens costa més que ens escoltin. I de l'altre costat ha passat el mateix amb el sector privat, amb aquestes empreses que a poc a poc s'han fet més grans: ja no són espanyoles... ara ja són europees... Al final ja saben on arriba tot: empreses supranacionals gegants; i ens costa molt de contactar-hi. Aquest nivell d'interlocució ha fet que ara ens costi encara més que abans fer arribar

la visió dels científics, fer arribar aquestes alertes i dir-los: «Vagin amb compte, perquè si ho fessin d'aquesta manera...» El món és desigual perquè, entre altres motius, el coneixement s'ha distribuït desigualment.

I ara, per acabar, els vull llegir algunes dades que crec que van a favor de tot això, i és perquè tinc una confiança enorme en la creativitat i en la capacitat que tenim per a poder influir-hi finalment. Avui tenim, és cert, aquest gegantisme, però també tenim uns mitjans fantàstics, com Internet, que ens permet, per exemple, a la Universitat Politècnica de Catalunya, aconseguir milers d'adhesions en vint-i-quatre hores. Potser d'aquí a un temps encara en podrem fer més i siguin ja milions els que es puguin adherir en un moment determinat a una declaració de la Societat Catalana de Biologia, de l'Institut d'Estudis Catalans, de la Institució Catalana d'Història Natural, o de les universitats. Aquesta capacitat d'assessorament a escala mundial és fonamental, perquè, com els deia abans, avui a escala nacional encara tenim unes pautes, encara tenim unes normes, i tenim finalment un sistema punitiu, un mecanisme que culpa els transgressors i els castiga, però a escala supranacional existeix la impunitat més absoluta. A poc a poc, els països més importants, en comptes de dir *nosaltres els pobles* diuen «nosaltres els poderosos som el grup dels 7» —o dels 8, G7 o G8. Si són 192 països, el que hem de fer és tornar a ser *nosaltres els pobles* i això ho hem de fer també a Europa. Europa és una Europa submissa, ja ho veuen, no fem res, perquè estem sempre pensant que encara som el que som i que som una comunitat econòmica, i hem de passar a ser una unió; i una unió es fa sobre la base d'uns principis de justícia, de llibertat, d'igualtat, de solidaritat... Això és el que fa una unió, i no la fa només pensar que «vejam que guanyarem, si tenim uns fons d'adhesió i si...» S'ha de canviar també aquesta mecànica. Vaig publicar l'any 78 *Investigación Científica y Metas Sociales: Hacia un nuevo modelo de desarrollo*, i ja parlàvem de «reducción del desfase creciente», ja estàvem preocupats sobre com podíem ajudar a igualar aquest món desigual. *Pobreza en el mundo*. Bé, jo ara estic content que també el Banc Mundial parli de la pobresa al món i tot això, però us diré que fa encara pocs anys se'm va ocórrer dir davant d'un gran senador nord-americà: «Mr. Senator, the problem is poverty.» Se'm va quedar mirant i em va dir: «You are a communist.» No, jo no soc *communist* perquè hagi dit que el problema és la pobresa, però s'han utilitzat a vegades una sèrie d'aclariments sense una finalitat de correcció científica; només ideològica, només per a anar en contra d'una altra posició. Però els científics tenim l'avantatge que podem fonamentar el que diem i, per tant, ningú no pot dir que som d'un color o de l'altre; nosaltres no volem geometria, nosaltres diem amb tota honestedat el que creiem que en un moment determinat reflecteix la realitat. La relació entre ciència i poder m'ha preocupat, lògicament, des de fa molts anys, perquè em vaig adonar que mai no havíem d'estar sotmesos al poder. Hem d'estar a prop dels que manen per a dir-los amb tota sinceritat el que creiem que en un moment determinat pot ajudar perquè prenguin les decisions adequades.

Ara fa poc han afegit a l'I + D la *i...* i resulta que estem quasi a nivell europeu. Ja tenim l'1,6 en comptes del 0,9. Cal que anem amb molt de compte, i hem de procurar, com a científics, saber les coses tal com són, perquè si no farà la impressió

que tenim mitjans i que no som molt llestos. Si passéssim en deu anys del 0,9 a l'1,8 seria una meravella; si ho haguéssim començat ja fa deu anys, ara ja hi seríem quasi. El que no es pot dir és: «Ara ens plantarem al 2%!» Totes aquestes coses s'han de fer d'una manera ordenada. Vaig proposar un increment anual del 0,08 % del PIB; era raonable, i si això s'hagués començat ja fa quatre anys, avui estaríem en l'1,2. Ja estaríem, doncs, assolint unes quantitats que, a més, ens permetrien fer una promoció adequada dels millors equips científics, i al mateix temps això ajudaria també a la reincorporació dels que s'han format a fora, i estimularia els grups més joves. En el cas d'Espanya, tenim la Comunitat de Madrid, amb un 1,5 %; després ve el País Basc, i després Catalunya. Si fem els càlculs tal com en aquest moment es poden fer, l'any 2003 estarem a l'1,1 —1,2 màxim—, però si hi afegim la *i* petitona estarem al 2. Sincerament, crec que els hem de dir amb tot el respecte que ens facin el favor d'explicar bé què és això de la *i* petitona, perquè el que no pot ser és que ara ens diguin que ja estem a nivells europeus.

També hi ha la meua preocupació de veure, amb els mateixos pressupostos del Ministeri, la quantitat immensa de diners de la recerca que van a parar a investigacions militars. Crec que hi ha d'haver, per descomptat, unes forces de seguretat i una vertebració de la justícia, però considero que haurien de pensar de manera diferent: una cosa és recerca —recerca i desenvolupament—, i després hi ha un desenvolupament militar, o una recerca militar. Que es posin a banda. I després, els ciutadans, si han de protestar que protestin, però no ens poden confondre, perquè no ens va bé a ningú; ni a nosaltres, ni als que tenen la responsabilitat a escala mundial.

Bé, hi ha moltes dades, hi ha l'últim *Informe mundial sobre la ciència*, on no solament ens diuen quina és la diferència que, per exemple, tenen els Estats Units i el Japó, o Finlàndia o Suècia, sobre els altres països, sinó que ens fan la referència de l'atenció de la gent. Aquests països han aconseguit, mitjançant els mitjans de comunicació —i, a vegades, d'intervencions personals—, convèncer els seus parlamentaris per a fer aquesta elecció positiva en relació a la recerca. I la distribució del coneixement, almenys en aquests països, és menys desigual. A escala del món les coses no van bé, però estic absolutament segur que l'impacte de l'11 de setembre, una vegada hagin passat aquests primers moments horribles de reacció i de sentiments d'horror, ens tornarà a portar a una situació mental, i veurem la globalitat del món. Potser una situació semblant a la de l'any 45. I tornarem a dir, no *Nosaltres, els poderosos*, sinó *Nosaltres, els pobles*, i tornarem a saber que la nostra funció principal és escriure un futur diferent al que avui escrivim amb aquest impacte terrible d'una economia de guerra.

Sí: *compartir millor i Nosaltres, els pobles*. És la solució.

Aquest llibret
editat en commemoració del norantè aniversari
de la nostra Societat
i compost amb pdfTEX
fou acabat d'imprimir a Barcelona
el desembre de 2002

